

การออกแบบนิทรรศการเรื่อง
การกลมกลืนทางวัฒนธรรม ชาวไทยเชื้อสายเวียดนามใน จ. สกลนคร

Exhibition Acculturation of Thai Vietnamese in Sakon Nakhon

นายจอมพล คุณธรรมสกุล
Chomphon Khunnathamsakul

ศิลปนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศิลปกรรมศาสตรบัณฑิต
สาขาวิชาศิลปะทัศนศิลป์ภาควิชาศิลปะ คณะสถาปัตยกรรม ศิลปะ และการออกแบบ
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

ปีการศึกษา 2566

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

หัวข้อศิลปนิพนธ์	การออกแบบนิทรรศการเรื่อง การกลมกลืนทางวัฒนธรรม ชาวไทยเชื้อสายเวียดนามใน จ. สกลนคร Exhibition Acculturation of Thai Vietnamese in Sakon Nakhon
นักศึกษา	นายจอมพล คุณธรรมสกุล
รหัสประจำตัว	63020243
ปริญญา	ศิลปกรรมศาสตรบัณฑิต
สาขาวิชา	นิเทศศิลป์
พ.ศ.	2566
อาจารย์ที่ปรึกษา	พรณศรี ชูอารยะประทีป

บทคัดย่อ

ชาวเวียดนามที่อพยพเข้ามาในประเทศไทยด้วยเหตุผลสำคัญอยู่หลายประการคือ ความยากจน ความเชื่อทางศาสนา และการลี้ภัยทางการเมืองจากสงครามเวียดนาม ทำให้ปัจจุบันมีประชากรจำนวนไม่น้อยที่มีพื้นเพ และเชื้อชาติของชาวเวียดนาม การเรียกร่องสิทธิ์ การปรับตัว และวัฒนธรรมของชาวเวียดนามกลุ่มนี้ ได้สร้างจุดร่วมบางอย่างระหว่างความเป็นไทยและเวียดนามเข้าด้วยกันอย่างสร้างสรรค์ และสันติ จนกระทั่งต่อมาได้มีมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 19 มีนาคม พ.ศ.2547 กำหนดให้ใช้ คำว่า “ชาวไทยเชื้อสายเวียดนาม” (Vietnamese Thais) สำหรับผู้ที่ได้สิทธิความเป็นพลเมืองของไทยในที่สุด อย่างไรก็ตามการผสมผสานของวัฒนธรรมระหว่างสองเชื้อชาตินี้ ยังคงถือเป็นวัฒนธรรมใหม่ที่ยังมีผู้คนอีกมากที่ยังไม่รู้จัก และอาจยังมีความเข้าใจผิดบางอย่างเกี่ยวกับความเป็นชาวเวียดนามอพยพ เช่น การถูกเหมารวมว่าเป็นกลุ่มคนที่เอาเปรียบผู้อื่น หรือการเป็นคอมมิวนิสต์หัวรุนแรง เป็นต้น สร้างความเข้าใจผิดที่ก่อให้เกิดการอคติทางเชื้อชาติ และทำให้เกิดความรู้สึกเป็นอื่นภายในจิตใจของชาวไทยเชื้อสายเวียดนาม

การจัดนิทรรศการเป็นหนึ่งในวิธีที่จะสามารถสื่อสารสร้างความเข้าใจ และความรู้ความเป็นชาวเวียดนามที่ผสมผสานกับความเป็นไทยจากการอยู่อาศัยบนแผ่นดินไทย ผ่านข้อมูลทางประวัติศาสตร์ และการลงพื้นที่ศึกษา เลือกจังหวัดสกลนครเป็นพื้นที่หลักในการศึกษาเนื่องจากผู้จัดทำกำเนิดและเติบโตที่จังหวัดนี้ โดยศึกษาจากการสังเกต และสัมภาษณ์กับคนในพื้นที่

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

กิตติกรรมประกาศ

นิทรรศการสมมุตินี้เกิดจากความรู้สึกต้องการตอบแทนใครบางคนที่มีอาจย้อนคืนกลับมาได้อีกแล้วในโลกแห่งสังขาร แต่กลับตอบรับความรู้สึกแห่งมนธรรมของข้าพเจ้า เติมเต็มความวูบโหวงนั้นที่ข้าพเจ้าไม่ทันได้เตรียมใจถึงการจากไปของผู้เป็นดังพิมพ์แห่งเนื้อกาย วิญญาณ และความตั้งใจของข้าพเจ้า ศิลปินผู้นี้ไม่อาจส่งผลถึงมวลสารและสายลมใดให้รอยยิ้มอบอุ่นที่ยังคงเฝ้าฝันถึงในทุกคืนที่เหนื่อยล้าอ่อนไหวนั้นส่งกลับมาในเวลาที่ยืดเยื้อ แต่เพียงสิ่งที่ท่านได้มอบเอาไว้ก็ทำให้ข้าพเจ้ายังคงมีเรี่ยวแรง และเลือกที่จะกระทำสิ่งนี้ต่อไปอย่างไม่ย่อท้อ โดยแม้ว่าจะสำเร็จจุล่งไปแล้ว หากมีโอกาสได้อีกครั้งข้าพเจ้าขอสัญญาว่าจะต่อยอด และพัฒนาต่อไปเพื่อให้ศิลปินผู้นี้จะมีชีวิตต่อไป โดยหวังว่าจะสามารถทดแทนเวลาที่ข้าพเจ้าไม่เคยได้ตอบแทนสิ่งใดแก่ผู้ให้กำเนิดของข้าพเจ้า พ่อสุชาติ

ข้าพเจ้าขอกราบขอบพระคุณ อาจารย์ พรรณศรี ชูอารยะประทีป หรือครูแดงของข้าพเจ้าผู้ที่ไม่เพียงแต่เป็นหน้าที่เป็นผู้มอบความรู้ เป็นที่ปรึกษา ให้คำชี้แนะศิลปินผู้นี้แก่ข้าพเจ้าแล้ว ครูแดงยังเป็นหนึ่งในผู้ใหญ่คนหนึ่งในชีวิตที่ข้าพเจ้าตั้งใจที่จะเรียกว่าแม่คนที่สอง โดยไม่ฟังคำนิยามของบทความ และวาทะความหมายของผู้ใด

ขอขอบพระคุณคณะกรรมการสอบศิลปินผู้ที่ให้คำแนะนำ มุมมองภายนอก และแนวทางเพิ่มเติมในการปรับปรุงชิ้นงานทุกครั้งที่ได้นำไปส่งตรวจ ขอขอบคุณคุณคณะอาจารย์ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ทุกท่านที่สั่งสอนวิชาความรู้ และนำประสบการณ์มาสั่งสอนให้ข้าพเจ้าทำศิลปินสำเร็จจุล่ง

โดยศิลปินผู้นี้ไม่อาจสำเร็จจุล่งไปหากปราศจากด้วยกำลังใจ และความรักจากชาวกลุ่มเพื่อนแห่งประเทศคำมวน (ประเทศสมมุติ) พวกเขาทำให้ฉันรู้ว่าแม่ที่นี้จะใหญ่และเต็มไปด้วยผู้คนที่ไม่รู้จัก แต่ก็ยังมีพื้นที่ที่ฉันสามารถร้องไห้ หัวเราะ ในทุกครั้งที่เราได้รวมตัวกันพูดคุย กินข้าว ทำงานไปด้วยด้วยกัน

ขอขอบคุณ คุณแม่ทวิพันธ์ พี่สาวของข้าพเจ้าคุณสโนว์ไวท์ และผู้เปรียบดังส่วนหนึ่งของหัวใจข้าพเจ้า ทั้งสามคนเป็นดั่งบ้านให้ข้าพเจ้ากลับไป เป็นพื้นที่ปลอดภัยเมื่อมีความเหนื่อยล้า โดยแม่ไม่ต้องเอ่ยปากพรรณนาสิ่งใดก็ทำให้ข้าพเจ้าสามารถคลายจากความกังวลทั้งมวล และได้เป็นเพียงเด็กคนหนึ่งที่ไม่ต้องเติบโตไปกว่าใคร เก่งไปกว่าใคร

ขอบคุณตัวข้าพเจ้าที่แม่ไม่เคยเป็นผู้ที่ก้าวนำไปกว่าใคร เก่งมากไปกว่าใคร แต่ยังคงเชื่อในสิ่งที่ตัวเองมี กล้าหาญ และพร้อมรับผิดชอบในทุกสิ่งที่เลือกไว้ให้สมกับอิสระที่มีมาตลอดชีวิตนี้ ข้าพเจ้าไม่อาจกล่าวได้ว่าไม่เคยย่อท้อ ไม่เคยเหนื่อย ไม่เคยถอยหลังไปหนีพัก แต่ขอบคุณตัวเองที่ยังอดทน มีสติ และเลือกที่จะกลับมาสะสางทุกปัญหาอยู่เสมอโดยไม่เคยปล่อยผ่านสิ่งใดไปอย่างไร้เหตุผล

จอมพล คุณธรรมสกุล

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อ	I
กิตติกรรมประกาศ	II
สารบัญ.....	III
สารบัญตาราง.....	V
สารบัญรูปภาพ.....	VI
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์.....	2
1.3 ขอบเขตของงาน	2
1.4 ข้อยกเว้น (ถ้ามี).....	3
1.5 ขั้นตอนของการดำเนินงาน.....	3
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	3
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง.....	4
2.1 ประวัติความเป็นมาของชาวเวียดนามในไทย.....	4
2.2 พื้นที่อยู่อาศัยของชาวเวียดนามอพยพ (ญวนใหม่) ในไทย.....	5
2.3 ทฤษฎีเกี่ยวกับพิธีกรรม และประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับประเพณีแห่ดาว	6
2.4 การผสมกลมกลืนเข้ากับสังคมไทย.....	10
บทที่ 3 ข้อมูลทางการออกแบบ	19
3.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการออกแบบนิทรรศการ.....	19
บทที่ 4 วิธีการดำเนินงาน.....	25
4.1 กลุ่มเป้าหมาย.....	25
4.2 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	25
4.3 ขอบเขตของเนื้อหา.....	26
4.4 ขอบเขตของชิ้นงาน	26
4.5 แนวคิด และการออกแบบนิทรรศการ	27
4.6 แนวทางการออกแบบ และ Mood Board	28
4.7 ภาพสื่อสารหลัก (Key Visual).....	30
4.8 เนื้อหาภายในนิทรรศการ.....	30

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 5 การดำเนินการออกแบบ.....	34
5.1 การออกแบบตราสัญลักษณ์นิตรรศการ.....	34
5.2 ตราสัญลักษณ์นิตรรศการสำเร็จ.....	37
5.3 การออกแบบป้ายกำกับโชนงาน.....	37
5.4 ออกแบบแผนผังนิตรรศการ.....	38
5.5 นิตรรศการแบบสมบูรณ์.....	43
5.6 การออกแบบสื่อสารประชาสัมพันธ์.....	52
บทที่ 6 บทสรุปและข้อเสนอแนะ.....	60
7.1 บทสรุป.....	60
7.2 ปัญหาและข้อจำกัด.....	61
7.3 ข้อเสนอแนะ.....	61
บรรณานุกรม.....	62
ประวัติผู้เขียน.....	64

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
ตารางที่ 1.1 ทักษะทั่วไปสำหรับนักศึกษาในศตวรรษที่ 21	17
ตารางที่ 5.1 ตารางการลำดับนิทรรศการจากซ้ายไปขวา.....	38

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญรูปภาพ

ภาพที่	หน้า
ภาพที่ 2.1 ดาวห่มมือถือตำบลดำแร่อ.....	7
ภาพที่ 2.2 ดาวห่มมือถือจากเทศกาล Mid-Autumn Festival (Tết Trung Thu).....	7
ภาพที่ 2.3 เทศกาลแห่ดาวจังหวัดสกลนคร	9
ภาพที่ 2.4 เปรียบเทียบลักษณะแป้ง และไส้ของปากหม้อญวนแบบไทย (ทางซ้าย) และปากหม้อญวนแบบเวียดนาม (ทางขวา).....	16
ภาพที่ 2.5 ปากหม้อญวนไส้ไข่ ไข่ดาว (ทางซ้าย) และไข่พับ (ทางขวา).....	16
ภาพที่ 2.6 ปากหม้อข้าวเกรียบ หรือพิซซาเวียดนาม.....	16
ภาพที่ 2.7 ยำหมุยอ.....	17
ภาพที่ 2.8 แหนมเนืองแบบเวียดนาม (ซ้าย) และแหนมเนืองแบบไทย (ขวา)	17
ภาพที่ 2.9 ขนมเบื้องเวียดนามแบบเวียดนาม (ซ้าย) และขนมเบื้องเวียดนามแบบไทย (ขวา)	18
ภาพที่ 4.1 Mood Board แนวทางที่ 1 ไทยญวนม่วนนำ.....	28
ภาพที่ 4.2 Mood Board แนวทางที่ 2 ยี่ญวนกวนไทย	29
ภาพที่ 4.3 Mood Board แนวทางที่ 3 คำไทยสำนวนญวน	29
ภาพที่ 4.4 ภาพสื่อสารหลัก (Key Visual).....	30
ภาพที่ 5.1 ออกแบบโดยนำลักษณะของธงแถบอีสานมาใช้ออกแบบตัวอักษร	34
ภาพที่ 5.2 ออกแบบโดยนำลวดลายความเป็นศิลปะเวียดนามมาใช้ออกแบบตัวอักษร	34
ภาพที่ 5.3 ออกแบบโดยนำลักษณะของช่องลมจากสถาปัตยกรรมเมืองเว้มาใช้ออกแบบตัวอักษร.....	35
ภาพที่ 5.4 ออกแบบโดยนำของสถาปัตยกรรมเวียดนามมาใช้ออกแบบตัวอักษร และมีการใส่สระ และพยัญชนะเวียดนามแทรกเข้าไปในงาน	35
ภาพที่ 5.6 ภาพใบปิดภาพยนตร์เก่าจากยุคหลัง พ.ศ.2500.....	36
ภาพที่ 5.7 การพัฒนาแบบร่างตราสัญลักษณ์แบบที่ 4	36
ภาพที่ 5.8 ตราสัญลักษณ์นิตรรศการ	37
ภาพที่ 5.9 ป้ายกำกับโซนนิตรรศการ	37
ภาพที่ 5.10 แบบร่างแผนผังนิตรรศการครั้งที่ 1	38
ภาพที่ 5.11 แบบร่างแผนผังนิตรรศการครั้งที่ 2	39
ภาพที่ 5.12 แบบร่างแผนผังนิตรรศการสำเร็จ.....	39
ภาพที่ 5.13 แบบร่าง โซนหนีร้อนไปพึ่งเย็น	40
ภาพที่ 5.14 แบบร่าง โซนเรียกกรงานญวน	41
ภาพที่ 5.15 แบบร่าง โซนญวนนี้รักสงบ.....	41

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 5.16 แบบร่าง โชนบ้านเรือนเอื้อนญวน.....	42
ภาพที่ 5.17 แบบร่าง โชนแห่ดาวท่าแร่	42
ภาพที่ 5.18 แบบร่าง โชนแห่ดาวท่าแร่	42
ภาพที่ 5.19 นิทรรศการแบบสมบูรณ มุม Orthographic 1	43
ภาพที่ 5.20 นิทรรศการแบบสมบูรณ มุม Orthographic 2	43
ภาพที่ 5.21 นิทรรศการแบบสมบูรณ มุม Top View	44
ภาพที่ 5.22 นิทรรศการแบบสมบูรณ โชนที่ 1	45
ภาพที่ 5.23 นิทรรศการแบบสมบูรณ โชนที่ 1	45
ภาพที่ 5.24 นิทรรศการแบบสมบูรณ โชนที่ 2	46
ภาพที่ 5.25 นิทรรศการแบบสมบูรณ โชนที่ 2	46
ภาพที่ 5.26 นิทรรศการแบบสมบูรณ โชนที่ 3	47
ภาพที่ 5.27 นิทรรศการแบบสมบูรณ โชนที่ 3	47
ภาพที่ 5.28 นิทรรศการแบบสมบูรณ โชนที่ 3	48
ภาพที่ 5.29 นิทรรศการแบบสมบูรณ โชนที่ 4	48
ภาพที่ 5.30 นิทรรศการแบบสมบูรณ โชนที่ 4	49
ภาพที่ 5.31 นิทรรศการแบบสมบูรณ โชนที่ 4	49
ภาพที่ 5.32 นิทรรศการแบบสมบูรณ โชนที่ 5	50
ภาพที่ 5.33 นิทรรศการแบบสมบูรณ โชนที่ 5	50
ภาพที่ 5.34 นิทรรศการแบบสมบูรณ โชนที่ 6	51
ภาพที่ 5.35 นิทรรศการแบบสมบูรณ โชนที่ 6	51
ภาพที่ 5.36 โปสเตอร์ประชาสัมพันธ์	52
ภาพที่ 5.37 เนื้อหาภายในแผ่นพับ	53
ภาพที่ 5.38 ตัวปกนอกที่ใช้เก็บแผ่นพับ	54
ภาพที่ 5.39 ตัวปกนอกที่ใช้เก็บแผ่นพับ	54
ภาพที่ 5.40 บัตรเข้างานนิทรรศการ.....	55
ภาพที่ 5.41 เว็บไซต์นำเสนอนิทรรศการ	56
ภาพที่ 5.42 เว็บไซต์นำเสนอนิทรรศการ	57
ภาพที่ 5.43 กระเป๋าผ้านิทรรศการเฮาญวนม่วนสกล	58
ภาพที่ 5.44 เคสโทรศัพท์นิทรรศการเฮาญวนม่วนสกล	58
ภาพที่ 5.45 Concept Board	59

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สกลนครเป็นจังหวัดที่มีชื่อเสียงในด้านของการเป็นเมืองพุทธธรรม ทำให้ผู้คนที่สนใจจะท่องเที่ยวจังหวัดสกลนครจึงเป็นเพียงกลุ่มที่อยากศึกษาเกี่ยวกับพุทธศาสนา ทำให้เป็นเมืองที่ไม่ได้มีนักท่องเที่ยว และรายได้จังหวัดในเชิงการท่องเที่ยวต่ำ การศึกษาเกี่ยวกับการกลืนกลายทางวัฒนธรรมของชาวเวียดนามซึ่งผสมกับวัฒนธรรมของชาวสกลนคร จึงมีจุดประสงค์เพื่อที่จะยกชูเสน่ห์ของจังหวัดที่นอกเหนือไปจากความเป็นศาสนาอย่างเดี่ยวแต่รวมไปถึงความหลากหลายทางวัฒนธรรมซึ่งเกิดจากกลุ่มคนหลายกลุ่ม และจากการศึกษาพบถึงการผสมผสานของสองวัฒนธรรมไทย-เวียดนาม ที่สร้างวัฒนธรรม ประเพณีใหม่ ที่สร้างชื่อเสียงให้กับจังหวัดเกิดการท่องเที่ยว กลายเป็นเอกลักษณ์ของจังหวัด

เหวียดเกี้ยว (Việt kiều) คือคำในภาษาเวียดนามหมายถึง ชาวเวียดนามที่อาศัยอยู่ภายนอกประเทศเวียดนาม การวิจัยนี้เกิดจากผู้วิจัยเป็นหนึ่งในชาวไทยเชื้อสายเวียดนามที่ครอบครัว บิดา มารดา และเครือญาติทั้งสองฝั่งเป็นชาวเวียดนามอพยพทั้งสิ้น ซึ่งเข้ามาตั้งรกรากที่จังหวัดสกลนคร ทำให้ผู้วิจัยที่เกิด และเติบโตในสังคมเหวียดเกี้ยว ได้เห็นการดิ้นรนสภาพชีวิตของ บิดา มารดา ที่ผ่านมา ผ่านคำบอกเล่า และจากการสังเกต ซึ่งในรุ่นปู่ย่าตายายได้เดินทางอพยพเข้ามาอยู่ในประเทศไทยจากสาเหตุของการนับถือศาสนาคริสต์ของปู่ย่า และการอพยพหนีจากประเทศลาวในเหตุการณ์ทำแซกแตกของตายาย ในรุ่นของพ่อแม่ที่เกิดมาในไทยก็ไม่มีสัญชาติใด อยู่อาศัยในจังหวัดสกลนครอย่างชนชายขอบจนกระทั่งรุ่นของผู้จัดทำ ได้มีนโยบายมอบสัญชาติให้กับชาวเวียดนามอพยพที่ไปขึ้นทะเบียน จึงได้มีการศึกษา และเข้าถึงสวัสดิการของคนไทยได้อย่างคนไทยในที่สุด

ในช่วงเวลาเพียงไม่กี่ชั่วอายุคนตั้งแต่อพยพมายังไทย ชาวเวียดนามได้ปรับตัว และเรียนรู้ที่จะใช้ชีวิตอยู่ได้อย่างสันติกับชาวไทย โดยส่วนหนึ่งเป็นน้ำใจของชาวไทยส่วนใหญ่ที่คอยช่วยเหลือ และส่วนหนึ่งคือชาวเวียดนามรุ่นเก่า หรือญวนเก่าที่เคยอพยพมาก่อนเมื่อสมัยรัชกาลที่ 3 ที่ถูกยอมรับอยู่ก่อนแล้วในประเทศไทยและถือเป็นคนไทยคอยช่วยเหลือญวนใหม่ที่อพยพมาในช่วงสงครามเวียดนามตามประวัติศาสตร์เมืองท่าบลท่าแร่ชาวเวียดนาม และไทยผู้อพยพออกจากตัวเมืองสกลนครข้ามฝั่งหนองหารขึ้นมาอีกฝั่งเพราะการกีดกันทางศาสนา ด้วยเพราะชาวเวียดนามนับถือศาสนาคริสต์จึงเกิดการก่อตั้งหมู่บ้านท่าบลท่าแร่ ซึ่งก่อให้เกิดวัฒนธรรมของชาวเวียดนามคาทอลิกซึ่งได้อิทธิพลจากวัฒนธรรมของชาวอีสานในหมู่บ้านท่าแร่ และนอกจากนั้นชาวเวียดนามในฝั่งเมืองก็ได้ปรับตัวเข้ากับด้านอื่น ๆ เช่นเดียวกัน ไม่ว่าจะเป็น อาหาร ความเชื่อ อาชีพ ชื่อ การอยู่อาศัย และแม้แต่นิสัย รสนิยมชาวเวียดนามที่อาศัยอยู่ในประเทศไทยก็แตกต่างจากชาวเวียดนามในประเทศเวียดนามเช่นเดียวกัน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

โดยในปัจจุบัน ทางองค์การการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) สำนักงานนครพนม และเทศบาลจังหวัดสกลนคร กำลังให้ความสำคัญของวัฒนธรรมเหล่านี้ที่เกิดจากการอยู่ร่วมกันระหว่างสองชนชาติไทยและเวียดนาม ที่ก่อให้เกิดเป็นเสน่ห์ใหม่ของจังหวัดสกลนคร

1.2 วัตถุประสงค์

1.2.1 เพื่อประชาสัมพันธ์ให้คนเห็นความสำคัญของชนกลุ่มน้อยซึ่งก่อให้เกิดความหลากหลายทางวัฒนธรรมให้กับสังคม

1.2.2 เป็นนิทรรศการที่บันทึกเกี่ยวกับความเป็นมาของชาวเวียดนามอพยพในไทย เพื่อให้ผู้ที่สนใจสามารถเริ่มต้นศึกษาประวัติศาสตร์นี้ได้จากนิทรรศการนี้

1.2.3 เพื่อศึกษาเกี่ยวกับวิธีการใช้นิทรรศการในการสื่อสารเรื่องราวเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรมประเพณีให้คนมาสามารถเข้าใจง่าย

1.3 ขอบเขตของงาน

1.3.1 ลักษณะของกลุ่มเป้าหมาย

ด้านประชากร นักศึกษา วัยทำงาน อายุ 20-40 ปี ฐานะปานกลาง อาศัยอยู่ในเขตเมือง และพื้นที่ต่างจังหวัดของประเทศไทย ด้านจิตวิทยา มีการศึกษาไม่ต่ำกว่าระดับมัธยมศึกษา มีความสนใจในเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ศิลปะ และสังคม

1.3.2 ขอบเขตเนื้อหา

ศึกษาในประเด็นเกี่ยวกับวัฒนธรรมร่วมที่เกิดจากการอพยพของคนเวียดนามที่มาอาศัยอยู่ในประเทศไทย จังหวัดสกลนครตั้งแต่ช่วงสงครามเวียดนามจนถึงปัจจุบัน โดยเน้นไปที่การผสมผสานของวัฒนธรรมประเพณี โดยมุ่งเน้นไปที่การสร้างความประทับใจ นำเสนอวัฒนธรรมนี้ให้เป็นที่รู้จัก เพื่อให้ผู้คนที่มีความสนใจในวัฒนธรรมผสมผสานนี้ เข้ามาท่องเที่ยวที่จังหวัดสกลนคร และอาจได้เป็นส่วนหนึ่งที่จะสนับสนุนให้วัฒนธรรมเหล่านี้ได้รับการอนุรักษ์ต่อไป

1.3.3 ขอบเขตของชิ้นงาน

1.3.3.1 ออกแบบนิทรรศการ ด้วยโปรแกรมสร้างภาพสามมิติ Cinema 4D จำนวน 1 ชิ้น

1.3.3.2 โปสเตอร์โปรโมตนิทรรศการ 2 ชิ้น

1.3.3.3 แผ่นพับโปรโมตนิทรรศการ 1 ชิ้น

1.3.3.4 ของที่ระลึก พวงกุญแจ 1 ชิ้น, กริปต็อก 1 ชิ้น

1.4 ข้อจำกัด (ถ้ามี)

เนื้อหาในบางประเด็นยังไม่เคยถูกศึกษาวิจัย เช่น ที่มาของนิทรรศการแห่งตาวังไม่มีข้อแน่ชัดในแง่แรงบันดาลใจ ในข้อมูลในแง่ประวัติศาสตร์อาจไม่ตรงกันจากหนังสือ และวิจัยที่ได้อ่าน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1.5 ขั้นตอนของการดำเนินงาน

1.5.1 กำหนดวัตถุประสงค์ ต้องการยกชูเสน่ห์ทางวัฒนธรรมใหม่ของจังหวัดสกลนคร

1.5.2 รวบรวมข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ ได้แก่ ข้อมูลจากวิจัย และหนังสือ, การสัมภาษณ์ผู้คนที่ในพื้นที่ที่มีความเข้าใจในวัฒนธรรมเวียดนามอพยพ เช่น เจ้าของร้านอาหารเวียดนาม, ชาวเวียดนามอพยพรุ่นที่ 1, ชาวเวียดนามอพยพรุ่นที่ 2, ชาวเวียดนามอพยพรุ่นที่ 3 และบาทหลวงในจังหวัด

1.5.3 วิเคราะห์และสรุปข้อมูล นำข้อมูลที่ได้มาสร้าง Key Visual, การเล่าเรื่อง และแนวทางการออกแบบนิทรรศการ

1.5.4 กำหนดและเรียบเรียงเนื้อหา

1.5.5 กำหนดแนวทางการการออกแบบนิทรรศการ

1.5.6 ดำเนินงานการออกแบบนิทรรศการ

1.5.7 สรุปผลการดำเนินงานจากการออกแบบนิทรรศการ

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.6.1 ผู้รับชมนิทรรศการได้เรียนรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมไทยใหม่ที่เกิดจากการกลืนกลายจากวัฒนธรรมชาวเวียดนาม

1.6.2 ผู้รับชมนิทรรศการมีความรู้สึกประทับใจในความเป็นไทย และเปิดรับกับวัฒนธรรมจากชาวเวียดนามที่ได้ผสมกลมกลืนไปกับวัฒนธรรมจังหวัดสกลนคร

1.6.3 เกิดการเยี่ยมชม และท่องเที่ยวที่มากขึ้นภายในจังหวัดสกลนคร

1.6.4 สามารถประยุกต์ใช้ความสามารถทางการออกแบบนิเทศศิลป์มาใช้ในการออกแบบนิทรรศการที่สามารถสื่อสารประเด็นเกี่ยวกับวัฒนธรรมประเพณีได้

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ในศิลปนิพนธ์นี้ ผู้จัดทำได้ศึกษาเอกสาร และงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งขอบเขตของเนื้อหาที่เกี่ยวข้อง ในบทนี้ มีดังนี้

2.1 ประวัติความเป็นมาของชาวเวียดนามในไทย

อริสา สายศรีโกศล, สมรักษ์ ชัยสิงห์กานานนท์ (2564) วิจัยเรื่องการผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรมของชาวไทยเชื้อสายเวียดนาม อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี ผลจากการวิจัยพบว่า ประวัติศาสตร์ความเป็นมาของชาวเวียดนามที่อพยพมาในไทย ทั้งญวนเก่า และญวนใหม่การอพยพเข้ามาในประเทศไทยของชาวเวียดนามนั้นมีหลายระลอกจึงมี การแบ่งชาวเวียดนามออกเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มที่เข้ามาในช่วงก่อนการเกิดสงครามโลกครั้งที่ 2 ถูกเรียกว่า “ญวนเก่า” และส่วนกลุ่มที่อพยพเข้ามาในประเทศไทยในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 จะถูกเรียกว่า “ญวนใหม่” หรือ “ชาวเวียดนาม อพยพ” ต่อมาได้มีมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 19 มีนาคม พ.ศ.2547 กำหนดให้ใช้ คำว่า “ชาวไทยเชื้อสายเวียดนาม” (Vietnamese Thais) สำหรับผู้ที่ได้สิทธิความเป็นพลเมืองของไทย

ชาวเวียดนามอพยพที่เข้ามาประเทศไทยช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 และได้ตั้งถิ่นฐานในพื้นที่ภาคอีสาน บริเวณจังหวัดนครพนม มุกดาหาร หนองคาย อุบลราชธานี ยโสธร สกลนคร อำนาจเจริญ อุตรดิตถ์ หนองบัวลำภู ในปี พ.ศ.2495 รัฐบาลของจอมพล ป.พิบูลสงคราม ได้มีคำสั่งให้แยกชาวเวียดนาม ที่ต้องสงสัยว่าเป็นแกนนำที่มีพฤติกรรมอันเป็นคอมมิวนิสต์ในภาคอีสาน

จากการศึกษาพบว่า ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา 60 กว่าปีที่ผ่านมา ชาวเวียดนามอพยพ รุ่นที่ 1 นั้นมีสถานะเป็นเพียงผู้อพยพที่ไม่มีสิทธิใด ๆ เท่าเทียมกับคนไทย เช่น ไม่สามารถเป็นเจ้าของบ้าน ตึกแถว และที่ดิน ไม่มีสิทธิ เดินทางออกไปนอกเขตที่กำหนดให้พักอาศัย และไม่มีสิทธิรับราชการ อีกทั้งใน อดีตยังผูกติดกับภาพความเป็นคอมมิวนิสต์ ยิ่งทำให้การใช้ชีวิตมีความลำบากมาก ได้รับความกดดันจากนโยบายของรัฐบาลไทยที่ผันผวนไปตามสถานการณ์ การเมืองระหว่างประเทศ ชาวเวียดนามอพยพ ต้อง มุมานะอดทนอย่างมาก ยังต้องอาศัยกระบวนการปรับตัวให้เข้ากับสังคมและวัฒนธรรมไทย สิ่งเหล่านี้แม้จะทำให้เกิดความยากลำบาก แต่เป้าหมาย คือ การต่อสู้ การรับมือแก้ไขปัญหาเพื่อ ความอยู่รอดในสังคมไทยกระทั่งในปี พ.ศ. 2535 รัฐบาลไทยได้ปรับเปลี่ยน ท่าทีต่อชาวเวียดนามอพยพ โดยได้ มอบสัญชาติให้กับชาวไทยเชื้อสายเวียดนามรุ่นที่ 2 และรุ่นที่ 3 ทำให้พวกเขาสามารถถือครองกรรมสิทธิ์ทรัพย์สินได้ตามกฎหมาย และในปี พ.ศ. 2540 รัฐบาลไทยได้พิจารณาให้ชาวเวียดนามอพยพ รุ่นที่ 1 ซึ่งมีถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักรไทยได้รับใบสำคัญประจำตัวคนต่างด้าว

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สำหรับการย้ายถิ่นฐานของชาวไทยเชื้อสายเวียดนามเหล่านี้เกิดจากการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นได้อยู่ตลอดเวลา นำไปสู่การปรับตัว ระดับการเรียนรู้ และ พัฒนาสังคมใหม่ในระดับตัวบุคคลหรือระดับชุมชน เพื่อการดำรงชีวิตอยู่อย่างมีความสุข การปรับตัวเพื่อความอยู่รอดท่ามกลางความหลากหลายทางวัฒนธรรมมี รูปแบบที่แตกต่างกันออกไป เช่น กลุ่มของคนทั่วไปที่มีการอพยพย้ายถิ่นมีเชื้อชาติหรือถิ่นฐานเดียวกันเมื่อไปอยู่ในประเทศต่าง ๆ ส่วนใหญ่แล้วเขาจะไปรวมตัว กัน อาศัยอยู่ที่เดียวกันหรือเป็นกลุ่มทำมาหากินและใช้ชีวิต แต่ก็จะมีคนบางส่วน ที่สามารถปรับตัวเข้ากับบริบทสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนไป สามารถเรียนรู้จนเกิดการ ยอมรับวัฒนธรรมใหม่แต่ในขณะเดียวกันยังคงรักษาวัฒนธรรมดั้งเดิมที่มีติดตัวมา และแสดงออกมาได้ในช่วงเวลาที่เหมาะสม ถือเป็น การผสมผสานทางวัฒนธรรม เป็นการปรับตัวในรูปแบบที่เรียกว่าการผสมผสานทางวัฒนธรรม หรือจะเรียกว่า ปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ยอมรับสิ่งใหม่ แต่ยังคงรากเหง้าของตนเองเอาไว้ ส่วนอีกกลุ่มที่ปรับตัวแล้วกลายเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมใหม่ไม่คงเหลือซึ่ง ของเดิม การผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรมในลักษณะนี้จะพบในกลุ่มรุ่นลูก รุ่น หลาน แต่ขึ้นอยู่กับการอบรมสั่งสอนการเลี้ยงดูของครอบครัวเป็นสาเหตุหนึ่งที่สำคัญ

2.2 พื้นที่อยู่อาศัยของชาวเวียดนามอพยพ (ญวนใหม่) ในไทย

ธัญญาทิพย์ ศรีพนา (2546) วิจัยเรื่องชาวเวียดนามอพยพในภาคอีสานของไทย พบว่าเวียดนามรุ่นที่สอง อพยพเข้ามาประเทศไทยในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 โดยเฉพาะอย่างยิ่งผลสืบเนื่องมาจาก “เหตุการณ์ที่ท่าแขก” หรือ “วันท่าแขกแตก” ซึ่งเป็นกลุ่มชาวเวียดนามที่ทางการไทยเรียกว่า “ญวนอพยพ” การหนีข้ามแม่น้ำโขงจากฝั่งลาวมาฝั่งไทยครั้งนี้เป็นจึงการหนีการปราบปรามของกองกำลังฝรั่งเศสจากเวียงจันทน์ สะหวันเขต และท่าแขก แขวงคำม่วน แล้วหนีเข้ามายังหนองคาย มุกดาหาร (สมัยนั้นเป็นอำเภอหนึ่งของนครพนม) ทั้งนี้เหตุการณ์ดังกล่าวมีขึ้นหลังจากที่ญี่ปุ่นได้ยอมแพ้สงครามโลกครั้งที่ 2 ในเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2488 และต้องถอนตัวออกจากลาวและเวียดนาม ซึ่งมีผลให้ฝรั่งเศสพยายามกลับเข้ามายึดครองเวียดนามและลาวอีกครั้ง

การปราบปรามนี้มุ่งไปที่การปราบปรามชาวเวียดนามในเมืองริมฝั่งแม่น้ำโขงฝั่งลาว โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมืองท่าแขก เพราะที่ท่าแขกนี้เป็นที่รวมตัวของชุมชนชาวเวียดนามรักชาติ ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการเคลื่อนไหวช่วยเหลือและร่วมมือกับชาวลาวรักชาติเพื่อต่อต้านการปกครองของฝรั่งเศส จึงก่อให้เกิดการปราบปรามและกวาดล้างชาวเวียดนามผู้ต่อต้านที่รุนแรงและโหดเหี้ยมที่สุดอย่างนึกไม่ถึง และยังคงฝังอยู่ในความทรงจำของชาวเวียดนามที่อยู่ในเหตุการณ์ในวันนั้นยังไม่ลืมเลือน ผู้หนีตายมาจากเหตุการณ์นี้หนีมาอย่างมือเปล่า ทั้งบ้านเรือน รวมไปถึงทรัพย์สินที่ได้สะสมไว้ข้างหลัง โดยไม่มีโอกาสได้ข้ามกลับไปอีกเลย หลายคนบ้านแตกสาแหรกขาดและต้องสูญเสียญาติพี่น้อง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

จาก “เหตุการณ์ที่ท่าแขก” ในวันที่ 21 มีนาคม พ.ศ. 2489 ครั้งนั้น นับเป็นการอพยพครั้งใหญ่ของชาวเวียดนามมายังไทย ทำให้ชาวเวียดนามที่อาศัยอยู่ที่ท่าแขกได้หนีข้ามแม่น้ำโขงมายังฝั่งไทย ประมาณ 50,000 คน รวมทั้งชาวลาวอีก 4,000 คน โดยชาวเวียดนามเกือบทั้งหมดยังคงลี้ภัยและพำนักอาศัยอยู่ในภาคอีสานของไทยต่อมาจวบจนปัจจุบัน ซึ่งเมื่อรวมกับชาวญวนที่อาศัยอยู่ก่อนหน้านี้แล้ว ส่งผลให้พื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือของไทยจึงมีชาวญวนอพยพจำนวนมาก ในขณะที่ชาวลาวนั้นจะข้ามกลับไปหลังจากเหตุการณ์สงบลง

การใช้ดินแดนสยามโดยเฉพาะอย่างยิ่งภาคตะวันออกเฉียงเหนือเป็นฐานนอกประเทศในการต่อสู้กับการยึดครองประเทศเวียดนามของฝรั่งเศส ซึ่งได้เริ่มดำเนินการเคลื่อนไหวบนแผ่นดินไทย เช่น นครพนม สกลนคร อุดรธานี และจังหวัดอื่น ๆ ต่างมีวัตถุประสงค์เพื่อต่อต้านฝรั่งเศสที่ได้กับเข้ามายึดครองอินโดจีนภายหลังญี่ปุ่นพ่ายแพ้ในสงครามโลกครั้งที่ 2 และต้องยอมถอนกำลังทหารออกไปทั้งหมด ทั้งนี้เพราะพื้นที่ภาคอีสานเป็นที่ห่างไกลจากกองกำลังฝรั่งเศส รวมไปถึงยังเป็นพื้นที่ห่างไกลจากศูนย์อำนาจในกรุงเทพฯ อีกด้วย ทำให้การดำเนินการเคลื่อนไหวทำได้สะดวกกว่าพื้นที่ในจีนตอนใต้ และในลาวซึ่งมีกองกำลังของฝรั่งเศสอยู่กลาดเกลื่อน จึงได้ส่งผลให้ภาคอีสานของไทยเป็นศูนย์รวมของกลุ่มผู้นำขบวนการกู้ชาติเวียดนาม

2.3 ทฤษฎีเกี่ยวกับพิธีกรรม และประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับประเพณีแห่ดาว

ปฐม หงส์สุวรรณ (2555) เรื่องประเพณีแห่ดาวของชาวท่าแร่ : เวทีการต่อรองเพื่อนิยามตัวตน ความเป็นพลเมืองทางวัฒนธรรม ได้กล่าวถึงว่าการสร้างประเพณีที่มีผลต่อการสร้างตัวตน (self) ของมวลสมาชิกหรือกลุ่มชน ซึ่งในสภาวะสมัยใหม่ ตัวตนอันแสดงถึงอัตลักษณ์ที่สำคัญ ได้แก่ ตัวตนที่เชื่อมโยงกับรัฐประชาชาติ (nation-state) เช่น คนอังกฤษ คนจีน คนไทย คนพม่า, ตัวตนที่เชื่อมโยงกับศาสนจักร เช่น คนพุทธ คนคริสต์ คนอิสลาม เป็นต้น Terence Ranger (1983: 220) เสนอว่า ประเพณีประดิษฐ์ (invention of tradition) เป็นกลไกสำคัญในการบริหารจัดการสิ่งแปลก ๆ ใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้น ประเพณีจะเป็นตัวจักรสำคัญในการก่อให้เกิดความทันสมัย ในทำนองเดียวกัน Eric Hobsbawm (1983: 263) ก็พยายามชี้ให้เห็นว่า ประเพณีประดิษฐ์นี้ได้ทำหน้าที่เพื่อตอบสนองการสร้างความเป็นปึกแผ่น ตลอดจนการจัดระเบียบสายสัมพันธ์โดยเฉพาะอย่างยิ่งความไม่เท่าเทียมกันที่เกิดขึ้นในรูปแบบใหม่ ๆ ซึ่งในบทความเรื่องนี้ ผู้เขียนได้ใช้แนวคิดเรื่องประเพณีประดิษฐ์มาใช้ในการวิเคราะห์ตีความ “ประเพณีแห่ดาว” ของชาวคริสต์บ้านท่าแร่ จังหวัดสกลนครในฐานะเป็นกลุ่มชายขอบที่พยายามต่อรองกับสังคมกระแสความคิดหลักในสังคมไทยปัจจุบันเพื่อนิยามตัวเองใหม่ภายใต้บริบทของเวทีการต่อรองเที่ยวและการพัฒนา

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 2.1 ดาวแห่มือถือตำบลท่าแร่
ที่มา <https://tatcontactcenter.com/>

ภาพที่ 2.2 ดาวแห่มือถือจากเทศกาล Mid-Autumn Festival (Tết Trung Thu)
ที่มา <https://ywammercyvietnam.org/mid-autumn-festival-in-the-childrens-homes/>

Tharaesakon.go.th (2549) เรื่องประวัติการแห่ดาว กล่าวว่าคำว่า “ดาว” พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2545 ได้ให้ความจำกัดความเอาไว้ว่า “สิ่งที่เห็นเป็นดวงมีแสงระยิบระยับในท้องฟ้าเวลามีฝนนอกจากดวงอาทิตย์และดวงจันทร์” นอกนั้นยังเป็นคำที่ใช้เรียกบุคคลที่เด่นดังในทางใดทางหนึ่ง ดาวจึงหมายถึง ดวงไฟที่ส่องแสงระยิบระยับบนท้องฟ้าในเวลากลางคืนทำให้ท้องฟ้าแลดูสว่าง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สุกใส ด้วยเหตุนี้จึงอุปมาคนที่มีชื่อเสียงดี หรือมีหน้าตาสะสวยและความสามารถโดดเด่น เป็นเหมือนดาวบนฟ้าที่ส่องประกายเจิดจ้ายามค่ำคืน อย่างนักแสดงที่เรียกว่า “ดารา” สำหรับชาวตะวันออกเชื่อกันว่าทุกคนเกิดมามีดาวประจำตัว โดยเฉพาะบุคคลสำคัญที่มีบุญบารมี ดาวประจำตัวจะสว่างสุกใสกว่าปกติสังเกตเห็นได้ง่าย จึงไม่ใช่เรื่องแปลกเวลาที่พระเยซูเจ้าประสูติ จะปรากฏดาวประจำพระองค์ให้พวกโหราจารย์หรือนักปราชญ์จากทิศตะวันออกได้เห็น พวกเขาได้ออกเดินทางตามดาวดวงนั้นไปเพื่อไหว้นมัสการและถวายของขวัญตามที่มีบันทึกไว้ในพระคัมภีร์ (มธ 2:1-12) ดังนั้น ดาวในคริสตศาสนา จึงเป็นสัญลักษณ์หมายถึง การบังเกิดมาของพระเยซูเจ้า และเป็นสื่อ นำทางพวกโหราจารย์ให้ได้พบกับพระกุมารเยซูในถ้ำเลี้ยงสัตว์ที่เมืองเบธเลเฮม ประเทศปาเลสไตน์ ส่วนประเพณีแห่ดาวในเทศกาลคริสต์มาส มีมาตั้งแต่เมื่อไหร่ไม่ปรากฏหลักฐานแน่ชัด แต่เข้าใจว่าคงมีมาตั้งแต่แรกเริ่มที่คริสตศาสนาเข้ามาในภาคอีสานในปี ค.ศ. 1881 (พ.ศ. 2424) โดยการนำของ คุณพ่อยอห์น บัปติสต์ โปรตม (Jean Prodhomme) และคุณพ่อซาเวียร์ เกโก (Xavier Gego) ธรรมทูตรุ่นบุกเบิกคณะมิสซังต่างประเทศแห่งกรุงปารีส (MEP) ที่สอนให้คริสตชนทำดาวประดับวัดในเทศกาลคริสต์มาส ประกอบกับธรรมชาติของคนอีสานที่ร่าเริงสนุกสนานมีงานประเพณีแห่แห่นตลอดทั้งปี

การประยุกต์ประเพณีทำดาวประดับวัดในเทศกาลคริสต์มาส มาเป็นประเพณีแห่ดาวรอบวัดหรือชุมชน จึงเป็นเรื่องที่ทำได้ง่าย ก่อนจะกลายมาเป็นประเพณีนิยมของทุกวัดที่กระทำกันในคืนวันที่ 24 ธันวาคม ของทุกปี ๆ การทำดาวประดับวัดของหมู่บ้านคาทอลิกในอัครสังฆมณฑลท่าแร่-หนองแสง ก็เหมือนกับการทำถ้ำพระกุมาร และการประดับต้นคริสต์มาสในประเทศยุโรป

ในอัครสังฆมณฑลท่าแร่-หนองแสง คุณจะมีชีวิตชีวาและวิวัฒนาการมากกว่า เห็นได้จากการประยุกต์ให้เข้ากับวัฒนธรรม ท้องถิ่นและวิถีชีวิตของชุมชน จากการทำดาวประดับวัดธรรมดาได้พัฒนาไปเป็นการทำดาวประดับบ้านเรือน การแห่ดาวและการประกวดดาว เพื่อสืบสานความเชื่อศรัทธาอย่างมีสีสันและชีวิตชีวา อันแสดงออกถึงความชื่นชมยินดีของชุมชนตามจิตตารมณ์ของคริสต์มาส

ประเพณีแห่ดาวที่สกลนคร เกิดขึ้นและเกี่ยวข้องโดยตรงกับ พระอัครสังฆราชลอเรนซ์ คาเยน แสตนพลออัน อดีตผู้ปกครองอัครสังฆมณฑลท่าแร่-หนองแสงระหว่างปี ค.ศ. 1980-2004 (พ.ศ. 2523-2547) ที่มีความประสงค์จะให้หมู่บ้านคริสตชนในเขตปกครอง ได้นำดาวที่ใช้แห่ในคืนวันที่ 24 ธันวาคม เพื่อเฉลิมฉลองการบังเกิดมาของพระเยซูเจ้าในหมู่บ้านของตน มาร่วมแห่อีกครั้งที่สกลนครเพื่อสนับสนุนกลุ่มคริสตชนวัดพระฤทธิฯ สกลนคร ซึ่งยังมีจำนวนน้อยอยู่ การแห่ดาวที่สกลนครเกิดขึ้นเป็นครั้งแรกเมื่อวันที่ 25 ธันวาคม ค.ศ. 1982 (พ.ศ. 2525)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 2.3 เทศกาลแห่ดาวจังหวัดสกลนคร
ที่มา <https://tatcontactcenter.com/>

หลังจาก พระคุณเจ้าคายน์ แสนพลอ่อน สร้างสำนักมิสซังแห่งใหม่ที่สกลนครและย้ายมาประจำที่สำนักใหม่แล้ว โดยมอบหมายให้ชุมชนท่าแร่ หมู่บ้านคริสตชนที่ใหญ่ที่สุดในประเทศไทย และศูนย์กลางของอัครสังฆมณฑลท่าแร่-หนองแสง เป็นผู้นำในการทำดาวและประดับประดารถบุษบก ถ้ำพระกุมารที่ใช้ในขบวนแห่ โดยเริ่มแห่จากศาลากลางจังหวัดสกลนครไปยังบริเวณโรงเรียนเซนต์ยอแซฟสกลนคร ก่อนที่จะมีพิธีเฉลิมฉลองคริสต์มาส เหมือนเช่นที่ทำกันในแต่ละวัด เป็นธรรมเนียมอยู่เองที่การริเริ่มทำสิ่งใหม่ที่ไม่มีใครทำมาก่อน ย่อมมีอุปสรรคปัญหาและความยากลำบาก เช่นเดียวกับการแห่ดาวที่สกลนคร ในปีแรกมีดาวจากหมู่บ้านต่างๆ มาร่วมขบวนแห่จำนวนไม่มาก และไม่ได้รับการยอมรับจากชาวสกลนครเท่าใดนัก รวมถึงผู้ร่วมงานบางคนก็มองว่าเป็นการตำน้ำพริกละลายแม่น้ำสิ้นเปลืองโดยใช่เหตุ แต่พระคุณเจ้าคายน์ แสนพลอ่อน ยังคงยืนหยัดที่จะจัดให้มีประเพณีแห่ดาวนี้เรื่อยมา และพยายามปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้นในแต่ละปี ต่อมาได้จัดให้มีการประกวดดาวทำให้มีจำนวนดาวจากหมู่บ้านต่างๆ มาร่วมแข่งขันและขบวนแห่เพิ่มมากขึ้น หลังจากได้จัดแห่ดาวที่สกลนคร ผ่านไปหลายปีชาวสกลนครเริ่มยอมรับและกล่าวขวัญถึง บางปีไม่ได้จัดที่สกลนคร เช่นในปี ค.ศ. 1999 (พ.ศ. 2543) ย้ายไปจัดที่หมู่บ้านท่าแร่เพื่อสมโภชการเปิดปี “ปีติมหาการุญ คริสตศักราช 2000 ” เริ่มมีเสียงเรียกร้องให้จัดที่สกลนครประจำทุกปี

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

จนกระทั่งเมื่อปี ค.ศ. 2003 (พ.ศ. 2546) นายปรานชัย บวรรัตนปราน ผู้ว่าราชการจังหวัด สกลนคร ขณะนั้น ร่วมกับการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้บรรจุประเพณีแห่ดาวให้เป็นงานส่งเสริมการท่องเที่ยวของจังหวัด เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว ให้มาเที่ยวชมและร่วมงานคริสต์มาสที่สกลนคร

2.4 การผสมกลมกลืนเข้ากับสังคมไทย

อริสา สายศรีโกศล, สมรัักษ์ ชัยสิงห์กานานนท (2564) วิจัยเรื่องการผสมกลมกลืนทาง วัฒนธรรมของชาวไทยเชื้อสายเวียดนาม อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี จากวิจัยพบว่าในปัจจุบันที่ ชาวไทยเชื้อสายเวียดนามในจังหวัดสุราษฎร์ธานีได้ “ผสมกลมกลืน” เข้ากับทางสังคมไทยทั้งในด้าน การเมือง เศรษฐกิจ วัฒนธรรม และสังคม โดยเกิดจากความเปลี่ยนแปลงในช่วงเวลาที่ยาวนานมากกว่า 60 ปี ที่ ผ่านมาเกิดการเปลี่ยนสถานะของชาวเวียดนามที่เปลี่ยนจาก “ชาวเวียดนาม อพยพ” กลายมา เป็น “ชาวไทยเชื้อสายเวียดนาม” จะเห็นได้ว่าจะเกิดการปรับตัว ผสมผสานที่แตกต่างกันไปในแต่ละรุ่น ช่วงเวลาในด้านต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

2.4.1 การตั้งชื่อและนามสกุล กล่าวคือ สำหรับในรุ่นที่ 1 ยังใช้ชื่อ และนามสกุลเป็นภาษา เวียดนาม แต่เมื่อเขียนลงบัตรประจำตัวที่ทางรัฐบาลไทย ออกให้ มีการสลับตำแหน่งชื่อนามสกุลกัน สำหรับรุ่นที่ ชื่อและนามสกุลของ 2 พวกเขาจะมีการปรับเปลี่ยนตามความเหมาะสมของฐานะพลเมือง กล่าวคือ ตอน ที่ยังถือบัตรญวนอพยพก็ใช้ชื่อและนามสกุลเดิมที่พ่อแม่ตั้งให้ซึ่งเป็นชาว เวียดนาม หลังจากได้รับสัญชาติไทยแล้วพวกเขาก็มีการเปลี่ยนแปลงชื่อหรือ นามสกุลเป็นภาษาไทยหรือเปลี่ยนทั้ง ชื่อและนามสกุลเป็นภาษาไทยทั้งหมด ส่วน รุ่นที่ 2 และรุ่นที่ 3 ชื่อเป็นภาษาไทย ส่วนนามสกุลเป็นชื่อ ภาษาไทยหรือ เวียดนามตามพ่อแม่

จากการสำรวจของผู้จัดทำ ได้สังเกตถึงความเพี้ยนของการใช้ภาษาเวียดนามในจังหวัดสกลนคร (ไทยกลาง, อีสาน และเวียดนาม) พบว่า เนื่องจากคนเวียดนามอพยพในสกลนครมีทายาทที่เกิด และ เติบโตที่นี่ ในขณะที่พ่อแม่ไม่ได้ถนัดในภาษาไทยกลาง และรุ่นลูกหลานเองก็ไม่ถนัดในภาษาเวียดนาม แต่ที่ใช้ภาษาเหล่านี้ในการสื่อสารกันจึงมีความปนเปทางภาษาไปหมด เกิดความสับสนในเรื่องของ วรรณยุกต์เพราะทั้งภาษาเวียดนาม และภาษาไทยต่างมีวรรณยุกต์แต่มีความต่างกันในเรื่องของเสียง จึง มักจะเข้าใจไปเองว่า การใช้เสียงไม้ตรี และจัตวา ไม่ใช่เสียงในภาษากลาง เช่นชื่อ đúc (ดึ๊ก) ที่แก้ให้รู้สึก ว่าเป็นภาษาไทยกลางเป็น ดึ๊ก โดยตัดไม้ตรีออก

ในขณะที่เสียงสามัญอยู่แล้ว แต่ต้องการปรับแก้ให้เป็นภาษาอีสาน ก็ใส่วรรณยุกต์จัตวาเข้าไป เช่นคำว่า กิน ที่ในภาษาอีสานจะออกเสียงว่า กิ้น พอต้องการจะเปลี่ยนคำเวียดนามเป็นคำอีสาน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ยกตัวอย่างชื่อเช่น ยอ เปลี่ยนเป็น หยอ, นาง เปลี่ยนเป็น หนาง และนำ เปลี่ยนเป็น หน่า เป็นต้น และนอกจากนั้นแล้วพยัญชนะบางตัวที่ชื่อเป็นภาษาไทยแล้วรู้สึกว่าเป็นคำอีสาน ก็จะถูกแก้ไขให้เป็นเสียงไทยกลาง ยกตัวอย่างเช่น การใช้ ช. ช่าง ให้ดูเป็นเสียงไทยกลาง แทนเสียง ช. โช่ ที่ฟังดูเป็นอีสาน ผู้หญิงคนหนึ่งมีชื่อ ชวน จึงมากเขียนชื่อตัวเองเป็น ชวน

2.4.2 ด้านภาษา การใช้ภาษาในชีวิตประจำวัน สำหรับชาวไทย เชื้อสายเวียดนามในสุราษฎร์ธานี มีการสืบทอดภาษาเวียดนามได้เพียงรุ่นที่ 1 และรุ่นที่ 2 บางส่วนเท่านั้นผู้ให้ข้อมูลเล่าว่าในอดีตช่วงที่พ่อแม่ยังมีชีวิตอยู่ยังมี การพูดภาษาเวียดนามกันภายในครอบครัวเท่านั้นเมื่อออกไปข้างนอกในสังคม คนไทยก็จะพูดภาษาไทยกลางทั้งนี้ในอดีตมีการแอบจัดการเรียนการสอนภาษา เวียดนามกันในชุมชนเวียดนาม คนรุ่นที่ 1 จึงใช้ภาษาเวียดนามได้ดีตามแบบชาว เวียดนาม แม้ว่าคนรุ่นที่ 1 พูดภาษาเวียดนามกับลูก ๆ ในครอบครัว แต่คนรุ่นที่ 2 ใช้ภาษาเวียดนามได้ไม่ดีเท่าคนรุ่นที่ 1 ดังที่นางเอียนเล่าว่า “ถึงแม้ว่าลูกจะอยู่กับ เราแต่เราไม่ค่อยได้มีเวลาพูดภาษาเวียดนาม (กับเขา) เพราะเด็กมันเติบโตใน จังหวัดสุราษฎร์ฯ มันก็เหมือนเด็กไทยก็เรียนหนังสือไทย เพราะมันก็ไม่มีโรงเรียน เวียดนามให้เรียนกัน และตอนนั้นลูก ๆ ก็มีพี่เลี้ยงก็เป็นคนไทย ก็จะพูดไทย (นาง เอียน เห่งยงถิ, สัมภาษณ์, 2562)

คนรุ่นที่ 2 ใช้ภาษาไทยได้ดีเพราะได้เรียนในโรงเรียน แม้จะไม่จบ การศึกษาระดับสูงนัก นายกวีเล่าว่า “จบแค่ ป.4 เรียนโรงเรียนเมืองสุราษฎร์ธานี สาเหตุที่ไม่ได้เรียนหนังสือ รัฐบาลไทยไม่สนับสนุนให้เรียนและมีคำสั่งห้ามไม่ให้ เรียนหนังสือ ช่วงที่ไปโรงเรียนช่วงนั้นก็คือมีเพื่อนคนไทยทั้งนั้นแหละ” เช่นเดียวกับนางเวินที่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เธอเล่าว่า “ได้เรียนหนังสือก็ไม่ มาก ต้องแอบไปเรียน ตอนแรกก็มีปัญหาเพราะว่าไม่มีบัตรประจำตัวประชาชน” นายยุ่ง ภาบบา ที่เรียนจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จากโรงเรียนเทพมิตรศึกษา 6 จังหวัดสุราษฎร์ธานี เขาเล่าว่า “เรียนไปก็ไม่มีประโยชน์ เพราะไม่สามารถ ประกอบอาชีพอย่างอื่นได้หรือรับราชการก็ไม่ได้เพราะถูกจำกัดสิทธิ์” ส่วนการเรียนภาษา เวียดนาม นายพายอนเล่าว่า “ตอนเย็นไปเรียนที่บ้านของคนเวียดนาม ตอนเย็นเวลาเดินทางไปเรียนก็ต้องซ่อนหนังสือไว้ไม่ให้ใครเห็นเพราะ กลัวโดนจับได้ โดยเนื้อหาในการเรียนจะเป็นการฟัง พูด อ่าน เขียน ให้อ่านจกัวัฒนธรรมเวียดนาม ทุกวันนี้ก็ยังพูดภาษาเวียดนามได้ อ่านได้พอสมควร เขียนได้ บ้าง” อย่างไรก็ตามคนรุ่นที่ 2 ไม่ได้พยายามสอนภาษาเวียดนามให้ลูก นายยุ่งเล่า ว่า “ไม่ได้มีเวลาสอนภาษา เวียดนามให้ลูก ๆ และใช้ภาษาไทยถิ่นใต้ในการพูดคุย กับลูก ๆ เพราะต้องทำมาหากิน”

ส่วนรุ่นที่ 3 ได้รับการศึกษาในโรงเรียนของไทยสามารถใช้ภาษาไทยได้ดี เช่นเดียวกับคนไทย สามารถพูดภาษาท้องถิ่นภาคใต้ได้บ้าง แต่ไม่สามารถใช้ภาษา เวียดนามได้ นายวรกรเป็นชาวเวียดนามรุ่นที่ 3 เป็นกลุ่มคนเวียดนามที่ไม่ สามารถพูดภาษาเวียดนามได้เหมือนรุ่นปู่ย่าพ่อแม่ เพราะพ่อแม่ไม่ได้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สนับสนุน หรือพยายามถ่ายทอดภาษาเวียดนามให้นายวรรกรแม่แต่อยู่ในบ้าน เขาฟังภาษา เวียดนามไม่รู้เรื่อง และไม่สามารถเขียนได้ ไม่สามารถท่องตัวเลขภาษาเวียดนาม และคำศัพท์อื่น ๆ นายวรรกรเล่าถึงความทรงจำในสมัยที่ยังเด็กช่วงยังอาศัยกับคุณ ปู่ย่าพ่อแม่ “บางคนเมื่อรู้ว่าเราเป็นชาวเวียดนามเขาจะเกลียดเลย ตอนนั้นจำได้ว่าเวลามีแขกมาที่บ้านแม่จะบอกอย่าพูดเสียงดัง อย่าให้เขารู้ อย่าพูดเรื่องเวียดนามเหมือนประมาณว่าบางคนเขาไม่ชอบ เหมือนเขาปิดกั้น เพราะว่าก่อน หน้านี้ชาวเวียดนามเขาจะมีคำเรียกก็คือคนญวน พวกญวน ทำให้ปู่ย่าพ่อแม่ไม่ โอเค” นายวรรกรไม่เคยคิดจะเรียนภาษาเวียดนามเป็นภาษาที่สาม ตอนนั้นก็แค่ เรียนภาษาไทยและภาษาอังกฤษ เขาจึงใช้ภาษาไทยภาคใต้ เหมือนกับคนในพื้นที่ และพูดกับคนในครอบครัวหรือญาติด้วยภาษาไทยกลางหรือภาษาไทยใต้ท้องถิ่น (นายวรรกร เลวัน, สัมภาษณ์, 2563)

เมื่อชาวเวียดนามอพยพมาตั้งถิ่นฐานเข้ามาอาศัยอยู่ในพื้นที่จังหวัดสุราษฎร์ ได้รับเอาวัฒนธรรมด้านภาษาถิ่นใต้ ผ่านกระบวนการเรียนรู้และฝึกฝนจน เกิดความชำนาญ ถึงแม้ช่วงแรกว่าการพูดคุยของบางคนอาจมีสำเนียงเหนือ ๆ ภาษากลางบ้างแต่คำที่ใช้พูดคุยสื่อสารในชีวิตประจำวันส่วนใหญ่เป็นคำภาษาถิ่น ใต้ ดังที่นายพายนให้ข้อมูลกับผู้วิจัยว่า มาเริ่มหัดพูดภาษาใต้ได้ตอนเริ่มเปิดร้านขายยา ในปี พ.ศ. 2520 เพราะปกติพูดภาษากลางมาตลอด “พอเขามาซื้อก็จะ ถามว่าซื้อไหมครับ” ถึงเวลาไปไหน “นายหัวไปไหน” พอเราเริ่มขายยากก็หัดพูด ภาษาใต้ไปตามเรื่องไป” ส่วนบางคนการพูดคุยมิสำเนียงเป็นภาษาถิ่นใต้อย่าง ชัดเจน สะท้อนให้เห็นถึงการผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรมในด้านภาษาที่เป็นสิ่ง สำคัญอย่างหนึ่งที่ใช้ในชีวิตประจำวัน (นายพายน เลวัน, สัมภาษณ์, 2563)

จากการสำรวจจากกลุ่มตัวอย่างของผู้จัดทำ พบการเพี้ยนของภาษาในลักษณะของรูปประโยคที่ชาวเวียดนามอพยพใช้ภาษาเวียดนามเพี้ยนเพราะเลียนแบบการพูดรูปประโยคภาษาไทย ยกตัวอย่างเช่น ประโยคขอให้พูดช้า ชาวเวียดนามจะพูดว่า “Vui lòng nói lại” (กรุณาพูดอีกครั้ง) ในขณะที่ชาวเวียดนามอพยพในไทยจะพูดว่า “Vui lòng nói mới” (กรุณาพูดใหม่) หรือการซ้ำคำแล้วเน้นความรู้สึก โดยการใช้เสียงสูง เช่น คำว่า ชมว่าสวยมาก ชาวเวียดนามจะพูดว่า Đẹp Lắm ออกเสียงว่า แดบหล่า ในขณะที่ชาวเวียดนามอพยพในไทย จะพูดว่า แด็บ แดบ เป็นการซ้ำคำโดยให้คำแรกมีเสียงสูง เพื่อเน้นอารมณ์ของคนพูดแบบที่คนไทยพูดคำว่า สวย สวย

2.4.3 ด้านการแต่งงาน การแต่งงานรุ่นที่ 1 มีค่านิยมในการ เลือกคู่ครองเป็นชาวเวียดนามด้วยกัน ความรู้สึกชาตินิยม พ่อแม่ได้ปลูกฝังสั่งสอน ลูก ๆ จะต้องหาคู่ครองเป็นคนเชื้อสายเวียดนามด้วยกันเพราะเชื่อว่าชาว เวียดนามนั้นมีนิสัยขยัน ดังที่ นางเอียน ให้ข้อมูลว่า “เป็นการแต่งงานที่ถูกพ่อ บังคับให้แต่งงานกับลูกชายของเพื่อนพ่อที่ถูกจับมาด้วยกันทั้ง ๆ ที่ตอนแรกฉันก็ ไม่ได้รักกับผู้ชายคนนั้น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เลย” (นางเอียน เหงียนถิ สัมภาษณ์, 2563) สอดคล้องกับ ที่นางแสงจันทร์เล่าว่า “หญิงสาวชาวเวียดนามในยุคนั้นไม่สามารถเลือกคู่ที่เป็น คนไทย เพราะพ่อและแม่จะเป็นจัดหาคู่ให้แต่งงานกับคนเวียดนามด้วยกันเท่านั้น ถึงแม้ว่าในตอนแรกฉันจะไม่ยอมแต่งงานกับนายติงเพราะอายุห่างกันมาก แต่ พ่อ แม่ก็ยังจะให้แต่งงานเพราะเห็นว่าเขาเป็นชาวเวียดนามด้วยกัน” สำหรับรุ่นที่ 2 และ 3 นั้นไม่ได้ยึดติดเรื่องเชื้อชาติเวียดนามมาเป็นเงื่อนไขในการหาคู่ครองอย่างใด

ในการประกอบพิธีการแต่งงาน คนรุ่นที่ 1 แต่งงานแบบเวียดนาม มีการ ประกอบพิธีแต่งงานตามขั้นตอนตั้งแต่เริ่มดูฐานะทางครอบครัวของแต่ละฝ่ายซึ่ง ทั้งฝ่ายเจ้าบ่าว และเจ้าสาวจะเป็นผู้ไปดูตัวและดูฐานะทางครอบครัวของกันและ กัน หลังจากนั้นญาติของทั้งสองฝ่ายมาเป็นเจ้าภาพในการแต่งงานของคู่บ่าวสาว ซึ่งแต่เดิมนั้นจะไม่มีการจดทะเบียนสมรส การไหว้บรรพบุรุษในวันแต่งงาน ไม่มีรูปของปู่ย่าตายายที่ได้ล่วงลับไปแล้ว แต่มีรูปโฮจิมินห์บ้านของคนเวียดนามทุกคน ในช่วงนั้นจะมีการตั้งไหว้รูปโฮจิมินห์

ส่วนการแต่งงานของรุ่นที่ 2 จะมีการเลือกคู่ที่เปิดกว้างมากขึ้นไม่ได้ จำกัดว่าจะต้องแต่งงานกับชาวเวียดนามที่มีเชื้อสายเวียดนามด้วยกัน ดังนั้นเรื่อง ของพิธีกรรมหรือการแต่งกายก็มีหลากหลายมากขึ้นอยู่กับแต่งกับคนไทย คนเชื้อ สายเวียดนาม หรือคนเชื้อสายจีน การแต่งตัวในงานแต่งก็ขึ้นอยู่กับครอบครัวว่า ต้องการแบบไหน เช่น ลูกชายของนางแสงจันทร์ เลติ แต่งงานกับผู้หญิงไทยที่อยู่จังหวัดสุราษฎร์ธานี งานแต่งของเขาก็จัดตามแบบคนไทยทุกอย่าง แห่ขันหมาก แบบไทย ชุดเจ้าบ่าวเจ้าสาวก็ใส่แบบไทย มีพิธีรดน้ำสังข์ จัดทุกอย่างตามธรรมเนียมไทยทั้งหมด ส่วนลูกสาวของนางเวินที่แต่งงานกับสามีต่างชาตินั้นได้จัดงาน แต่งทั้งพิธีตามแบบเวียดนามและแบบไทย ช่วงเช้ามีการแห่ขันหมากแบบไทย ช่วงเช้ามีการแต่งชุดอ่าวหญ่าย มีพิธีการยกน้ำชา พิธีรดน้ำสังข์ เจ้าบ่าวแต่งชุด แบบสากลใส่สูท ช่วงเย็น ใส่ชุดราตรีสีขาวแบบไทย เป็นต้น

คนรุ่นที่ 3 ก็มีการเปิดรับรูปแบบการแต่งงานตามแบบคนไทยเข้าไป ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความรสนิยมแต่ละบุคคล อีกทั้งมีการแต่งงานข้ามเชื้อชาติพร้อมรับ วัฒนธรรมของไทยอย่างเต็มที่ปัจจุบันชาวไทยเชื้อสายเวียดนามที่จังหวัดสุ ราษฎร์ธานีได้จัดพิธีงานแต่งงานเหมือน ๆ คนไทย จัดเลี้ยงที่โรงแรมเพื่อกิน อาหารกับแขกที่ได้รับเชิญ ปัจจุบันนิยมเลี้ยงแบบโต๊ะจีน งานเลี้ยงมีการจัดเวที และมีการแสดงร้องเพลง

2.4.4 การปฏิบัติตามประเพณีและพิธีกรรมชีวิตแบบเวียดนาม การปฏิบัติตนตามประเพณีและพิธีกรรมชีวิตแบบเวียดนามมีการ เปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย และตามสถานะทางสังคม แต่ละรุ่นจะมีการปฏิบัติ ตนเพื่อแสดงความเป็นเวียดนามต่างกัน โดยเฉพาะรุ่นที่ 1 มีความเป็นเวียดนาม สูง เมื่อเอกสารนี้เป็นเอกสารที่ส่งมอบไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สถานะเวียดนามเปลี่ยนแปลงมาเป็นคนไทยแล้ว รุ่นที่ยังใส่ใจวัฒนธรรม เวียดนามแบบรุ่นก่อน ๆ ก็คงมีแต่รุ่นที่ 2 ที่สืบทอดมาจากพ่อแม่ ส่วนที่ 3 ได้ กลมกลืนเข้าสู่สังคมไทยมีความสำนึกความเป็นไทย ไม่ใช่เวียดนามซึ่งแตกต่างกับ รุ่นก่อนหน้าเป็นอย่างมาก

ในช่วง พ.ศ.2495-2518 มีการตั้งหิ้งบูชา 2 หิ้งด้วยกัน หิ้งที่หนึ่งคือ หิ้ง ไหว้บรรพบุรุษมักจะบูชารูปของพ่อแม่หรือญาติผู้ใหญ่ที่เสียแล้ว หิ้งที่สองคือ หิ้ง ไหว้บูชาประเทศชาติ บนหิ้งนี้มีรูปธงไตรรงค์ (โฮจิมินห์) ในอดีตภายในบ้านชาว เวียดนามทุก ๆ บ้านมีตั้งหิ้งบูชาลุงโฮจนถึงในปี พ.ศ.2513 ช่วงเวลาที่ทางรัฐบาล ไทยปฏิบัติเข้มงวดกับชาวเวียดนามมากขึ้นทุกบ้านก็เลยเก็บรูปบูชาลุงโฮไปหมด เหลือเพียงหิ้งไหว้บรรพบุรุษ อีกทั้งยังได้ปรับเปลี่ยนวิธีการไหว้ซึ่งปกติตั้งไว้เฉพาะ บ้านที่มีลูกชายคนโตหรือลูกชายคนแรกเท่านั้น แต่ชาวไทยเชื้อสายเวียดนามทั้งสิ้น ราษฎรธานีล้วนตั้งหิ้งไหว้บรรพบุรุษทั้งที่เป็นบ้านลูกชายและลูกสาวได้กันทุกคน อีกทั้งยังมีการฝังกระดูกบรรพบุรุษไว้ในบัวตามวัดอีกด้วย พร้อมมีการทำบุญอุทิศ ส่วนบุญส่วนกุศลตามแบบคนไทยอีกด้วย ส่วนการจัดงานศพได้เปลี่ยนแปลงจัด พิธีตามแบบคนไทยในพื้นที่หรือคนไทยเชื้อสายจีน

ในปัจจุบันวัฒนธรรมและประเพณีส่วนหนึ่งของชาวไทยเชื้อสายเวียดนามในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ได้รับการผสมกลมกลืนหรือลดความเคร่งครัด ลงมามากเมื่อเทียบกับในอดีตเนื่องจากปัจจัยทางสังคมเป็นสำคัญ ประเพณีที่ชาวไทยเชื้อสายเวียดนามให้ความสำคัญลดน้อยลงกว่าเดิมประกอบด้วยเทศกาลเตี๊ต (วันขึ้นปีใหม่ของชาวเวียดนาม) การไหว้บรรพบุรุษที่ล่องลับไปแล้ว เป็นต้น ยังมี การประกอบประเพณีเหล่านี้้อยู่ แต่ความเคร่งครัดจะมาน้อยเพียงใด สภาพของ ครอบครัวที่อยู่แยกย้ายจากกันมีผลทำให้ไม่อาจจะมาร่วมปฏิบัติตามประเพณีได้ ทุกครั้งและมีการพบปะกันในช่วงประเพณีลดน้อยลงกว่าเดิม ดังที่รู้กันว่าจังหวัดสุราษฎร์ธานีเป็นเมืองแห่งการค้าธุรกิจด้านเศรษฐกิจที่ดีและจะมีงานประเพณี ประจำปีต่าง ๆ ที่มีชื่อเสียงจนสามารถดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวในแต่ละปี เป็นจำนวนมาก ประเพณีของจังหวัดสุราษฎร์ธานีจึงเป็นที่ยอมรับของชาวไทยเชื้อสายเวียดนามไปในที่สุด ประเพณีที่สำคัญ ได้แก่ ประเพณีสงกรานต์ วันลอยกระทง ประเพณีชักพระตักบาตรเทโว ประเพณีวันสารทเดือนสิบ เป็นต้น จึงถือ เป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตของชาวไทยเชื้อสายเวียดนาม

จากการสำรวจของผู้จัดทำได้สังเกตเห็นนิสัย ค่านิยม และความเชื่อของชาวเวียดนามที่ได้รับอิทธิพลความเป็นไทย ยกตัวอย่างเช่น ชาวเวียดนามโดยพื้นฐานมีลักษณะนิสัยขยันขันแข็ง และมีความรักในความเป็นพรรคพวก-ญาติพี่น้อง เมื่อได้มาอาศัยอยู่ในประเทศไทย ก็ได้เอาความอ่อนโยน ซื่อสัตย์ และความเชื่อในเรื่องบาปบุญมากขึ้น ซึ่งในรุ่นต่อ ๆ มาก็ได้สืบทอดนิสัยเหล่านี้ และนิสัยความขยัน

ชั้นแข็งก็มีความเจือจางลงด้วยเพราะได้รับสัญชาติไทย ไม่ได้ถูกกีดกันอาชีพ และไม่ได้มีฐานะยากจนเหมือนรุ่นปู่ ย่า ตา ยาย ที่เคยลำบาก

2.4.5 วัฒนธรรมอาหารการกิน จากการสำรวจ และสังเกตพบว่าอาหารของชาวเวียดนามในประเทศไทยมีการปรับเปลี่ยนสูตร หรือการสร้างอาหารใหม่ ที่ไม่สามารถหากินได้ที่ประเทศเวียดนาม จากลักษณะนิสัยการทานอาหารของชาวเวียดนามมักจะทำอาหารที่มีรสชาติจัด และเค็ม แต่เมื่อเข้ามาอาศัยอยู่ในประเทศไทย ด้วยความคุ้นชินกับอาหารภายในพื้นที่ และการทำอาหารเวียดนามขายให้กับชาวไทยก็จำเป็นที่จะต้องปรับสูตรให้มีรสที่จัดขึ้น มีความเผ็ดจากเครื่องแกงบ้าง แม้ว่าในบางรายการอาหารก็ยังคงรสชาติดั้งเดิมไว้

ยกตัวอย่างรายการอาหารที่มีการปรับสูตรให้ต่างจากอาหารเวียดนามดั้งเดิม ได้แก่ ปากหม้อญวน หรือ Bánh cuốn (แป้งกวน) ที่ในประเทศเวียดนามเป็นรายการอาหารที่เน้นไปที่แป้ง ผักหอม กระเทียมเจียว และหมูยอ ทานคู่กับน้ำจิ้ม แต่ในประเทศไทย ปากหม้อญวน จะมีไส้ที่เยอะกว่า แป้งจะมีความบาง และด้วยวิธีการกินอาหารคนไทยที่มักจะใส่ไข่ เมื่อต้องการให้รายการอาหารมีความพิเศษมากขึ้น จึงเกิดปากหม้อไข่ ที่แป้งเป็น ปากหม้อไข่ม้วนที่เป็นการคนไข่เข้ากับแป้ง ปากหม้อไข่ดาวที่ไม่คนไข่แต่คงไข่แดงให้ไม่แตก นอกจากนี้ปากหม้อญวนในไทยก็ยังมีปากหม้อข้าวเกรียบ หรือพิชซ่าเวียดนาม ที่เป็นการนำปากหม้อไปไว้ด้านบนของข้าวเกรียบ ทำให้ปากหม้อข้าวเกรียบ มีความกรอบของข้าวเกรียบ กับความเหนียวของแป้งปากหม้อข้างบน

ภาพที่ 2.4 เปรียบเทียบลักษณะแป้ง และไส้ของปากหม้อญวนแบบไทย (ทางซ้าย) และปากหม้อญวนแบบเวียดนาม (ทางขวา)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 2.5 ปากหม้อญวนไส้ไข่ ไข่ดาว (ทางซ้าย) และไข่พับ (ทางขวา)

ภาพที่ 2.6 ปากหม้อข้าวเกรียบ หรือพิซซ่าเวียดนาม

หมูยอเป็นอีกหนึ่งอาหารเวียดนาม ที่ถูกนำเข้ามาในไทยโดยคนเวียดนาม คำว่า ยอ มาจากคำว่าหย่อ (Giò) ที่ย่อจาก หย่อหลัวะ (Giò lụa) ซึ่งเป็นชื่อที่เรียกในเวียดนามเหนือ ส่วนเวียดนามใต้จะเรียกว่า จ่าหลัวะ (Chả lụa) ทำจากหมูบด เกลือป่น น้ำปลา พริกไทย กระเทียมสับ และน้ำตาลทราย หมูยอเป็นหนึ่งในวัตถุดิบที่คนไทยกินอยู่เป็นประจำ แต่ความแตกต่างของหมูยอไทย และหมูยอเวียดนามนั้นคือแป้ง ทำให้หมูยอในประเทศไทยมีรสชาติที่เข้มข้นถูกปากกับคนไทยมากกว่า ในขณะที่หมูยอเวียดนามที่มีการผสมแป้ง จะให้รสชาติจืดกว่า หมูยอมักจะอยู่ในรายการเวียดนามเช่น ผอ (ก้วยเตี่ยวญวน), ปากหม้อเวียดนาม และ ฯลฯ ในรายการอาหารไทย ก็จะมีรายการอาหารที่มีรสชาติจัดมากขึ้นยกตัวอย่างเช่น ยำหมูยอ ซึ่งคนเวียดนามในไทยเองก็รับประทานยำหมูยอเช่นกัน แสดงให้เห็นถึงการรับเอาวิธีการกินรสจัดที่มากกว่าคนเวียดนามในประเทศเวียดนาม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 2.7 ยำหมูยอ

แหนมเนือง หรือ Nem Nuong (แหนมเหนือง) ที่ชื่อเพี้ยนจาก แนม เป็นแหนม ผู้จัดทำตั้งสันนิษฐานว่า แหนมเป็นคำที่คนไทยใช้เรียกอาหารประเภทหนึ่งอยู่แล้ว เมื่อมีอาหาร แนมเหนือง เข้ามาในประเทศไทย จึงเพี้ยนเป็น แหนม จากความเคยชินของคนไทย ซึ่งคำว่า แนม ในภาษาเวียดนาม หมายถึงชิ้นเนื้อ และ เหนือง แปลว่าการปิ้ง แหนมเนืองในประเทศเวียดนาม มีการใช้แป้งที่ใช้ห่อ เช่นเดียวกับคนไทย แต่ไม่ชุบน้ำอย่างคนไทย เพราะเมื่อแผ่นแป้งได้สัมผัสกับความชุ่มชื้นของผักทำให้ผักอ่อนลงเอง ตัวเนื้อหมูในสูตรของเวียดนาม จะมีการนำไปพันกับก้านตะไคร้ให้มีความหอมรับประทานคู่กับผักใกล้เคียงกับแบบไทย แต่มีแครอท และแตงกวาเพิ่มขึ้นมา ในส่วนของน้ำจิ้มในสูตรของเวียดนามจะออกรสชาติเค็ม ในขณะที่ของไทยจะมีรสชาติที่ติดหวานจากน้ำตาลมะพร้าว ที่เข้ามาทำให้มีความกลมกล่อมมากขึ้น และบางครั้งก็ใช้น้ำจิ้มไก่แทน

ภาพที่ 2.8 แหนมเนืองแบบเวียดนาม (ซ้าย) และแหนมเนืองแบบไทย (ขวา)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ขนมเบื้องญวน หรือ แป้ง แส่ว (Bánh Xèo) เป็นอาหารที่เมื่อเทียบเคียงกันระหว่างของไทย และของเวียดนามมีความใกล้เคียงกันมาก คือมีแป้งเหลืองที่ผสมจากขมิ้น ทอดบนกระทะแบนแล้ววนให้เป็นแผ่นบาง ใส้ด้านในมีกุ้งที่เป็นโปรตีนของอาหารชนิดนี้ ร่วมกับผักที่มีกลิ่นหอมต่าง ๆ แล้วแต่สูตร สิ่งที่ทำให้ขนมเบื้องญวนของไทย และเวียดนามมีความต่างกัน คือการใส่ไข่เข้าไปในสูตร และน้ำจิ้มที่ในประเทศไทยจะนิยมทานคู่กับอจาต แตงกวา ส่วนในของเวียดนามเป็นน้ำจิ้มไซเท้า และพริกตำ

ภาพที่ 2.9 ขนมเบื้องเวียดนามแบบเวียดนาม (ซ้าย) และขนมเบื้องเวียดนามแบบไทย (ขวา)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 3

ข้อมูลทางการออกแบ

3.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการออกแบนิทรรศการ

3.1.1 ความหมายของนิทรรศการ

เป็รื่อง กุมุท (2526:7) ได้ให้ความหมายของนิทรรศการว่าเป็นเครื่องมือสื่อสารที่มีบทบาท และอิทธิพลมากขึ้นทุกขณะ ทั้งในด้านการศึกษาวิทยาศาสตร์แพทยธุรกิจ สังคม การเมือง การอุตสาหกรรม และอื่น ๆ นอกจากนี้ยังให้ความหมายในทัศนะของผู้จัดว่าเป็นวิธีอันทรงประสิทธิภาพในการกระตุ้นให้ผู้คนสนใจในวัตถุและแนวคิด ความอ่าน เป็นวิธีที่สามารถเข้าถึง

ประชาชนได้ พยุงศักดิ์ ประจุกศิลป์ (2535:1) ได้ให้ความหมายของนิทรรศการคือการแสดงการให้การศึกษาอย่างหนึ่งด้วยการแสดงงานให้ชม อาจมีผู้บรรยายให้ฟังหรือไม่ต้องมีก็ได้การแสดงอาจแสดงในอาคารหรือนอกอาคารก็ได้ซึ่งประกอบด้วยของจริง สิ่งของ ภาพถ่าย และแผนภูมิสิ่งของ ต่าง ๆ ที่จะนำออกมาแสดง ในการจัดเตรียมจะต้องจัดอย่างมีระเบียบเรียบร้อยดูง่ายและคำนึงถึง ความแจ่มชัดรวมทั้งก่อให้เกิดความรู้ช่วยให้ผู้ชมเข้าใจข้อมูล (information) โดยใช้ข้อความสั้น ๆ อธิบายประกอบ ซึ่งควรจะมีควมน่าดูน่าชมด้วย

วัฒน์ จุฑะวิภา (2526:7) ได้ให้ความหมายนิทรรศการว่า การรวบรวมสิ่งของ วัสดุ เอกสาร แผ่นภาพ แบบจำลอง หรือวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ นำมาแสดงให้ผู้ชมหรือประชาชนศึกษาหา ความรู้โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะถ่ายทอดความรู้และเร้งเร้าให้ประชาชนเกิดความสนใจด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น การจัดให้มีบรรยาย ปาฐกถา ฉายภาพยนตร์สไลด์วิดีโอเทป ซึ่งมีเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับ นิทรรศการ ตลอดจนการจัดเจ้าหน้าที่คอยชี้แจงตอบข้อซักถามของผู้ชม

3.1.2 ประเภทของนิทรรศการ

การแบ่งประเภทของนิทรรศการ สามารถทำได้หลายวิธีขึ้นอยู่กับระยะเวลาในการ จัดสถานที่ จัดแสดง ผังทางเดินของผู้ชม ตลอดจนเนื้อหาหรือวัตถุประสงค์ของการจัดแสดงการแบ่งประเภทนิทรรศการตามกำหนดระยะเวลาในการจัดแสดง

3.1.2.1 นิทรรศการชั่วคราว (Temporary exhibition)

คือนิทรรศการที่จัดอยู่ในที่ใดที่หนึ่งเป็นระยะเวลาสั้น ๆ อาจเป็นสัปดาห์เป็นเดือนแต่ไม่ตลอดไป นิทรรศการชั่วคราวยังอาจ แบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท ตามจุดประสงค์การจัดคือ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1) นิทรรศการชั่วคราวที่จัดแสดงเป็นเอกเทศ เป็นการกำหนดจัดในช่วง ระยะเวลาหนึ่งเพื่อแสดงสิ่งใด ๆ โดยไม่สัมพันธ์เกี่ยวข้องกับการจัดนิทรรศการบางประเภทอื่น

2) นิทรรศการชั่วคราวที่จัดแสดงเพื่อเสริมนิทรรศการถาวร เป็นการจัดขึ้น เพื่อเสริมการแสดงที่มีอยู่เดิมโดยอาจใช้เป็นเครื่องเร้าความสนใจ เชิญชวนประชาสัมพันธุ์ให้คนเข้าชม สิ่งแปลกใหม่ในบริเวณที่จัดนิทรรศการถาวร ซึ่งแหล่งที่มักจัดนิทรรศการถาวรโดยทั่วไปไม่ว่าจะเป็นที่หอศิลป์ ศูนย์วัฒนธรรม และแม้แต่พิพิธภัณฑ์ก็ยังจัดนิทรรศการแบบนี้ขึ้นบ่อย ๆ เพื่อแสดงวัตถุ สิ่งของที่พึงสะสมมาได้

3.1.2.2 การแบ่งประเภทนิทรรศการจากวิธีการเดิน

1. แบบควบคุม (Control typed) คือ การจัดแสดงนิทรรศการโดยกำหนดทางเดินเข้าออกเป็นการบังคับให้ผู้ชมเดินตามทิศทางที่กำหนดไว้อาจใช้ต้นไม้บอร์ด สัญลักษณ์ ต่าง ๆ เช่น ลูกศรกำกับทางเดิน เพื่อให้เกิดความต่อเนื่อง

2. แบบไม่ควบคุม (Un-control typed) คือ การจัดแสดงนิทรรศการเปิด โอกาสให้ผู้ชมเลือกได้อย่างอิสระตามความสนใจ จะดูเรื่องใดก่อนก็ได้หรือจะเข้าออกทางใดก็ได้ แล้วแต่สะดวก

3.1.2.3 หลักการออกแบบนิทรรศการ

การออกแบบนิทรรศการมีหลักเช่นเดียวกับงานศิลปะทั่วไป แต่ที่สำคัญคือ ต้อง เหมาะสมในด้านรูปแบบเนื้อหาที่จัดขึ้น ซึ่งพยางค์ศิลปะได้ให้หลักการออกแบบนิทรรศการไว้ ดังนี้

1. ความเป็นเอกภาพ (Unity) หมายถึง การจัดวางรูปแบบของนิทรรศการได้แก่ สิ่งต่าง ๆ แผนภูมิแผนภาพ และสื่อต่าง ๆ ให้อยู่ในหน่วยเดียวกัน เป็นหมวดหมู่และมีความสัมพันธ์ กันโดยตลอด มองดูแล้วเกิดความรู้สึกเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน มีความเชื่อมโยงต่อเนื่องกันได้ไม่ใช่วาง แยกกระจายออกไปจนดูไม่ออกกว่าเป็นเรื่องเดียวกันหรือไม่

2. ความสมดุล (Balancing) หมายถึง การจัดวัสดุสิ่งของในนิทรรศการที่มองดู แล้วให้ความรู้สึกทางสมดุล คือไม่เอียง หรือหนักไปด้านใดด้านหนึ่งจนเกินไป ความรู้สึกทางสมดุลอาจ เกิดได้จากองค์ประกอบต่าง ๆ เช่น ขนาด น้ำหนัก ความหนาแน่น ฯลฯ ซึ่งแบ่งได้เป็น 3 ลักษณะ คือ

2.1 ความสมดุลในลักษณะเท่ากัน (Symmetry balance) คือ มีลักษณะ เท่ากันทั้ง ซ้าย-ขวา ดูง่ายและเข้าใจง่ายให้ความรู้สึกนิ่งเฉย คงที่

2.2 ความสมดุลในลักษณะไม่เท่ากัน (Asymmetry) คือ มีความสมดุลกัน ในตัวเองไม่จำเป็นต้องเท่ากัน แต่ให้ความรู้สึกสมดุลกัน ในลักษณะนี้อาจเกิดจากการความแตกต่าง กันทางวัสดุ ขนาด ผิวดึง สี ฯลฯ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.3 ความสมดุลในลักษณะจุดศูนย์ถ่วง (Gravity) การออกแบบใด ๆ ที่เป็น วัตถุ 3มิติและต้องใช้งานในการทรงตัว จำเป็นต้องคำนึงถึงจุดศูนย์ถ่วง เช่น การออกแบบแผงตั้ง แสดง ประเภทลอยตัว ซึ่งต้องมีความเหมาะสมต่อการทรงตัวของวัตถุสิ่งของนั้น ๆ

3. การเน้น (Emphasis) การจัดนิทรรศการผู้ออกแบบจะต้องให้ความสำคัญใน การเน้นความรู้สึกมีได้หลายวิธี ได้แก่

3.1 จุดเน้นหรือจุดสนใจ ในการจัดทั้งหมดจะต้องมีการเน้นจุดสนใจให้ เห็นชัดกว่าสิ่งอื่น ๆ เพื่อให้เกิดจุดประทับใจเป็นอันดับแรก เช่น ชื่อเรื่อง จุดเปิดงาน ฯลฯ

3.2 จุรรอง ผู้ออกแบบจะต้องมีเจตนาที่จะเน้นจุดที่มีความสำคัญรองลงมา ให้เป็น หรือ 3ตาม ความสำคัญโดยไม่แข่งหรือเด่นขึ้นมากเท่ากับจุดเน้น

3.3 ความแตกต่าง (Contrast) เป็นการจัดที่มีความประสงค์ให้มีการ ชัดแย้ง เพื่อแก้ปัญหา ความซ้ำซาก ความจำเจ หรือเบื่อหน่ายจากการจัดลักษณะทำนองเดียวกันหมด ไม่มีลักษณะตื่นเต้น แอบแฝงอยู่ ดังนั้นการออกแบบโดยอาศัยหลักความแตกต่างโดยการทำให้มี บางส่วนหรือหลายส่วนทำ ให้เกิดความขัดแย้งกันจะเป็นเส้นที่ตัดกัน ผิวเรียบ นุ่มนวล ตัดด้วย ผิวขรุขระ หรือ การใช้สีตรงข้ามกัน เพื่อให้เกิดความรู้สึกขัดแย้งกันบ้างในส่วนเล็ก ๆ น้อย ๆ

4. ความกลมกลืน (Harmony) ความกลมกลืนในที่นี้หมายถึงการพิจารณาใน ส่วนรวมทั้งหมด แม้จะมีบางอย่างที่แตกต่างกันก็ตาม แต่เมื่อมองดูแล้วให้ความรู้สึกผสมผสาน กลมกลืนเข้ากันได้

5. ความเรียบง่าย (Simplicity) เป็นสิ่งสำคัญในการจัดนิทรรศการเพราะสิ่ง แสดงต่าง ๆ ไม่ว่าจะ เป็นภาพหรืออักษรที่สื่อความหมายชัดเจนจะช่วยให้ผู้ชมเกิดความเข้าใจได้ไวขึ้น ควรระลึกเสมอว่า จุดมุ่งหมายที่สำคัญของการจัดนิทรรศการเพื่อให้คนดูเข้าใจเรื่องราวที่เราแสดง การใช้วัสดุหรือสิ่งแสดง ที่เกินความจำเป็น หรือมีลักษณะแปลกพิสดารที่ไม่ตรงกับ เนื้อหาย่อมไม่เกิดผลดี ดังนั้นการจัด นิทรรศการที่มุ่งเน้นการประหยัด ชัดเจนและเรียบง่าย จะทำให้นิทรรศการนำเสนอใจกว่า ใช้วัสดุเกิด ความจำเป็น

6. ความสมบูรณ์ขั้นสำเร็จ (Finish) เป็นการสำรวจขั้นสุดท้ายที่จะสรุปการ ออกแบบอันมีผล โดยตรงต่อส่วนร่วมทั้งหมด มีส่วนใดบกพร่องไม่เหมาะสมต้องปรับปรุงเปลี่ยนแปลง แก้ไข โดยใช้ ความคิดหรือถ้อยคำไม่พอใจก็อาจต้องมีการทดลองจัดตามที่คิดว่าถูกต้องเหมาะสมโดย พิจารณา เปรียบเทียบกับประสบการณ์ที่เคยจัดมาแล้ว

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3.1.3 การวางแผนงานการจัดนิทรรศการ

การจัดแสดงนิทรรศการของพิพิธภัณฑ์เป็นการใช้งบประมาณที่สูงโดยเฉพาะถ้าขาดการดำเนินงานที่เป็นระบบจะยิ่งเป็นการสิ้นเปลืองงบประมาณ สถาบันสมิธโซเนียน สหรัฐอเมริกา จึงวางรูปแบบระบบการวางแผนงานจัดนิทรรศการไว้ดังนี้

3.1.3.1 ขั้นการอนุมัติหลักการ และวัตถุประสงค์ (Objective Approval) เป็นการเตรียมการขอจัดแสดงที่จะต้องกำหนดหัวข้อ รายละเอียด วัตถุประสงค์ ขอบเขต ระยะเวลาที่จัด ค่าใช้จ่าย

3.1.3.2 กำหนดแนวทางการจัด โดยเขียนบท และตัดต่อปรับปรุงเรื่อง (Manuscript and Editing) จัดเตรียมข้อมูล เอกสาร และการจัดแสดงที่มีขั้นตอน เช่นขนาด และจำนวนของวัตถุที่จัดแสดง การเขียนเรื่อง และคำบรรยายชิ้นงาน ทั้งชื่อนิทรรศการ หัวข้อย่อย

3.1.3.3 ขั้นตอนออกแบบ และเตรียมองค์ประกอบ (Graphic and Design) ผู้ออกแบบกราฟิก และสถาปนิกร่วมมือกันวางโครงสร้างของห้อง กำหนดการตกแต่ง สี แสง และกราฟิกที่จะมีในงาน มีรายละเอียดดังนี้

- 1) แนวเรื่อง ที่ได้เรียบเรียง ศึกษาวัตถุประสงค์ของวัตถุเพื่อให้ถ่ายทอดข้อมูลได้อย่างที่ต้องการ
- 2) เข้าใจสภาพของผู้ชม ว่าผู้ชมต้องการบรรยากาศแบบไหน จำนวนคนมากน้อยเท่าใด
- 3) องค์ประกอบของห้อง และกราฟิก สถาปนิก และนักออกแบบกราฟิก ต้องออกแบบแผนผังห้องแสดง ออกแบบป้ายชื่อนิทรรศการ หัวข้อย่อย และการใช้ตัวอักษร การกำหนดสี และภาพประกอบที่ใช้ในงานให้เสร็จสมบูรณ์

3.1.3.4 ขั้นตอนการก่อสร้าง และติดตั้ง

3.1.4 สื่อกิจกรรม

สื่อกิจกรรม หรือวิธีการ (Methods) หมายถึง การนำวัสดุอุปกรณ์ ต่าง ๆ มาจัดแสดงรวมกัน โดยใช้กิจกรรม หรือวิธีการเป็นหลัก สื่อชนิดนี้ทำให้กลุ่มเป้าหมายรับรู้ข้อมูลได้จากประสาทสัมผัสทั้งห้า

3.1.4.1 การสาธิต เป็นการแสดงให้เห็นถึงกระบวนการ ขั้นตอน หรือผลของการ ปฏิบัติโดยใช้ อุปกรณ์ประกอบ

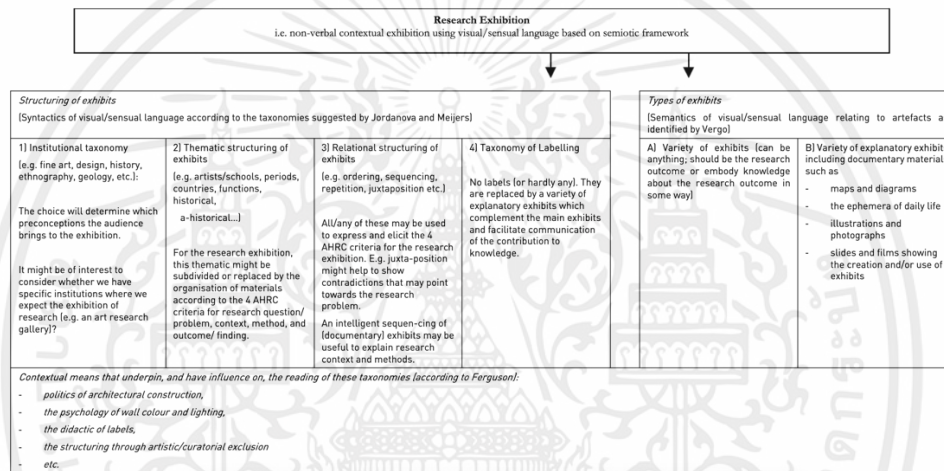
1. การสาธิตวิธี (methods demonstration) คือการแสดงให้เห็นถึงขั้นตอนใน การปฏิบัติเป็น ลำดับจากเริ่มต้นจนกระทั่งสิ้นสุดลง ซึ่งผู้ดูสามารถเข้าใจกระบวนการต่าง ๆ โดยการ ฟังคำอธิบายและ อาจมีส่วนร่วมในการทดลองปฏิบัติ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2. การสาธิตผล (result demonstration) การแสดงให้เห็นผลการกระทำตาม กระบวนการ หรือขั้นตอนต่าง ๆ จนกระทั่งสำเร็จเรียบร้อยซึ่งต้องการให้ผู้ดูได้รับรู้ในลักษณะของการ ประชาสัมพันธ์ ถึงความสำเร็จที่ได้รับ

3.1.4.2 เกมส์คือ กิจกรรมที่มีลักษณะของการแข่งขันในเชิงนันทนาการ ผู้เล่นต้อง เคารพกฎ กติกาและบางครั้งต้องใช้ทักษะไหวพริบ

3.1.4.3 ประสบการณ์นาฏการ (Dramatized experience) คือการแสดงเพื่อใช้สื่อความหมาย ให้ผู้ชมได้เข้าใจในเนื้อหาเรื่องราวที่ได้นำเสนอ เช่น การแสดง ละครหุ่น ดนตรีการแสดง บทบาท (role playing) การแสดงพื้นฐาน ได้แก่กลืน ลำตัด หมอตำรา ฯลฯ.

ตาราง 3.1 Structure of Exhibition

ที่มา K. Niedderer, M. A. R. Biggs, M. Ferris (2006)

3.1.5 สิ่งที่ควรคำนึงถึงในการออกแบบนิทรรศการ

สิ่งสำคัญในการจัดนิทรรศการคือการสื่อความหมายให้ผู้ชมได้ทราบถึงจุดประสงค์ของผู้จัดทำนิทรรศการ รวมไปถึงการให้ความรู้แก่ผู้เข้าชมนิทรรศการเพื่อให้สามารถเปลี่ยนแปลงชุดความคิด หรือทัศนคติของผู้เข้าชมงานนิทรรศการได้ เพื่อสร้างความเข้าใจแบบใหม่ ซึ่งการสร้างความเข้าใจที่ดีความจะมีองค์ประกอบดังนี้ (ประเสริฐ ศีลรัตน์, 2549)

1. ตัวอักษรในนิทรรศการ ควรอ่านได้ชัดเจน อ่านง่าย เพื่อให้ผู้ชมเข้าใจในวัตถุประสงค์ของผู้จัดได้ง่ายยิ่งขึ้น ตัวอักษรและสีควรมีความสัมพันธ์ไปด้วยกันเพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจในจุดประสงค์และมีการ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ออกแบบให้เกิดมิติและลูกเล่นในงาน เพื่อให้เกิดความน่าสนใจ และไม่ต่ำหรือสูงเกินไปเพื่อไม่ให้เป็นอุปสรรคของการรับรู้ข้อมูลผู้เข้าชม และขนาดตัวอักษรไม่ควรใหญ่เกินไป

2. การใช้โลโก้ และสโลแกน หมายถึงสื่อความหมายของงานนิทรรศการควรมีความประทับใจ เข้าใจง่าย เพื่อให้เป็นที่จดจำของผู้เข้าชม การออกแบบโลโก้ของงานควรสื่อให้เห็นถึงภาพรวมของงาน

3.1.6 ประโยชน์ของการจัดนิทรรศการ

1. นิทรรศการเป็นการช่วยรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ ที่จะแสดงมาไว้ในที่เดียวกัน เช่น ภาพ เนื้อหา หุ่นจำลอง การสาธิต เพื่อให้เกิดความเข้าใจง่ายในการเรียนรู้ต่อผู้ที่ต้องการศึกษา หรือสนใจในเนื้อหาของนิทรรศการที่จัดแสดง

2. นิทรรศการนำความคิดและข้อมูลต่าง ๆ ที่กระจายกันให้มารวมกันเป็นก้อน จากหลายแหล่ง หลายที่มา ซึ่งสามารถช่วยให้ผู้ที่เข้าชมนิทรรศการได้รับข้อมูลที่ง่ายขึ้น

3. นิทรรศการสามารถแสดงได้ถึงความคิดและข้อมูลที่เป็นนามธรรม เข้าใจยาก ให้ผู้ชมได้เข้าใจได้ง่ายมากยิ่งขึ้น เช่นการนำข้อมูลมาทำแผนภูมิแท่ง แผนที่ นำของจริงมาจำลอง หรือแสดงให้ผู้ชมได้สัมผัสด้วยตา การได้ยิน การจับ การดมกลิ่น ซึ่งช่วยให้เข้าใจได้มากยิ่งขึ้นทั้งในส่วนของข้อมูล ความรู้ และในส่วนของอารมณ์ ความรู้สึก

4. นิทรรศการสามารถกระตุ้นความสนใจใหม่ให้กับผู้ชมนิทรรศการได้ นำไปสู่การหาข้อมูล ความรู้จากแหล่งวิชาการอื่น ๆ เพื่อนำไปวิจัย ต่อยอดความรู้ต่อไปได้

5. นิทรรศการสามารถช่วยส่งเสริมการแสดงออกระหว่างบุคคล และหน่วยงานต่าง ๆ รวมไปถึงถึงการให้ผู้ชมได้ทดลองในสิ่งต่าง ๆ ในนิทรรศการเช่นการดมสินค้าที่นำมาจัดแสดง เป็นต้น

บทที่ 4

วิธีการดำเนินงาน

ผู้จัดทำได้ค้นคว้าวิจัย หนังสือ ถึงข้อมูลที่ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการอพยพ ความเป็นอยู่ วัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อ การปรับตัวของชาวเวียดนามที่อพยพเข้ามาในไทย โดยมุ่งเน้นไปที่ชาวเวียดนาม อพยพที่เข้ามาอยู่อาศัยในตัวจังหวัดสกลนคร ซึ่งผู้จัดทำเป็นหนึ่งในลูกหลานคนกลุ่มนี้เช่นกัน โดย นิทรรศการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อที่จะให้ความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมที่ผ่านการกลืนกลมระหว่างสองสัญชาติ ไทยและเวียดนาม อันเกิดขึ้นที่จังหวัดสกลนคร เป็นการแสดงให้เห็นถึงมิตรไมตรีของชาวไทยในสมัยก่อน และความพยายามในการกลมกลืนเพื่อที่จะเป็นหนึ่งในคนไทยด้วยความนอบน้อมของชาวเวียดนาม เพื่อที่จะให้เกิดการเข้าใจในเรื่องราวในอดีตให้เป็นที่เข้าใจเราถึงการยอมรับ รู้จักเปิดรับเมื่อมีชนชาติ อื่นเข้ามาอยู่อาศัยในไทย ให้ประเทศไทยเป็นประเทศที่เปิดกว้าง น้อมรับวัฒนธรรม และความแตกต่าง อยู่เสมอ นอกจากนี้ นิทรรศการนี้มีจุดประสงค์เพื่อเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวให้เกิดขึ้นในจังหวัด

4.1 กลุ่มเป้าหมาย

4.1.1 ทางกายภาพ

- 1) มีฐานะปานกลาง (รายได้ 15,000 – 30,000 บาท /เดือน)
- 2) อาศัยอยู่ในเขตเมืองกรุงเทพฯ และในเขตเมืองต่างจังหวัด
- 3) อายุ 18-40 ปี

4.1.2 ทางจิตภาพ

- 1) มีการศึกษาไม่ต่ำกว่าระดับมัธยมปลาย
- 2) ชื่นชอบประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ศิลปะ และสังคม

4.2 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (ถ้ามีการสัมภาษณ์)

1. เจ้าของร้านอาหารเวียดนามในจังหวัดสกลนคร ประสบการณ์ ไม่ต่ำกว่า 30 ปี
2. ชาวเวียดนามอพยพรุ่นที่ 1 อายุ 91 เป็นชาวเวียดนามที่เดินทางจากเวียดนามมาอาศัยที่ อำเภอท่าแขกประเทศลาว รอดจากเหตุการณ์ท่าแขกแตก
3. ชาวเวียดนามอพยพรุ่นที่ 2 อายุ 60 เป็นชาวเวียดนามรุ่นลูกที่เกิดในแผ่นดินไทย แต่เคยมี สถานะต่างด้าว และอยู่ในช่วงที่ภายในจังหวัดมีการประท้วงไล่ชาวเวียดนาม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4. ชาวเวียดนามอพยพรุ่นที่ 3 อายุ 22 เป็นชาวเวียดนามรุ่นหลานที่เกิดในแผ่นดินไทย และได้สัญชาติไทยตั้งแต่เกิด มีสิทธิ์ในการเรียนหนังสือ และสวัสดิการรัฐ เต็มโตแบบคนไทย

4.3 ขอบเขตของเนื้อหา

ในขณะที่เสน่ห์ของจังหวัดสกลนครมักจะถูกติดอยู่กับภาพลักษณ์ของเมืองธรรมะ และศาสนา แต่แท้จริงแล้วยังมีความแตกต่างของวัฒนธรรมให้ผู้ที่สนใจในจังหวัดสกลนครได้เรียนรู้อีกไม่น้อย วัฒนธรรมของชาวเวียดนามอพยพที่พยายามปรับตัวผสมเข้าด้วยกันกับวิถีชีวิตของคนไทยที่กลายมาเป็นวัฒนธรรมใหม่ร่วมกันระหว่างสองเชื้อชาติ เต็มไปด้วยประวัติศาสตร์ที่สามารถเป็นอุทาหรณ์ให้กับผู้คนได้ด้วยว่าการที่เราสามารถเปิดรับ และมองมนุษย์ทุกคนอย่างเท่าเทียมปรองดอง จะทำให้สังคมมีความเป็นปึกแผ่น และก้าวต่อไปข้างหน้าได้อย่างมีความสุข

จึงได้ทำการหาข้อมูลวิจัยเกี่ยวกับความเป็นมา และวิถีชีวิตของชาวเวียดนามอพยพที่ได้พยายามปรับเปลี่ยนตนเอง หลอมรวมกับวิถีชาวไทย เพื่อให้สามารถดำรงอยู่ได้อย่างมีสันติ โดยเน้นไปที่วัฒนธรรมเวียดนามที่ถูกปรับเปลี่ยนให้ความเป็นชายขอบของตน ได้มีพื้นที่อยู่ได้ในสังคมไทย เช่น วิถีชีวิต อาหาร ประเพณี และความเชื่อ เป็นต้น

4.4 ขอบเขตของชิ้นงาน

1. สัญลักษณ์นิทรรศการ
2. ตัวอักษรที่ใช้ในส่วนของหัวข้อแต่ละห้อง
3. ภาพจำลองนิทรรศการแบบสามมิติด้วยโปรแกรม Blender
4. ภาพจำลองนิทรรศการ และการจัดวางข้อมูลนิทรรศการผ่านโปรแกรม Adobe Illustrator
5. สื่อที่จะใช้ในการประชาสัมพันธ์
 - 5.1 ออกแบบโปสเตอร์งาน จำนวน 1 ชิ้น
 - 5.2 ออกแบบแผ่นพับประชาสัมพันธ์งาน จำนวน 1 ชิ้น
 - 5.3 ออกแบบสินค้าที่ระลึก จำนวน 2 ชิ้น
 - 5.4 ออกแบบคอนเซ็ปต์บอร์ดนำเสนอ จำนวน 1 ชิ้น
 - 4.5 ออกแบบฟรีเซนเทชัน Figma จำนวน 1 ชิ้น
 - 4.6 ออกแบบบัตรเข้างาน จำนวน 1 ชิ้น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4.5 แนวคิด และการออกแบบนิทรรศการ

แนวคิดหลักของการออกแบบนิทรรศการเรื่อง การกลืนกลายทางวัฒนธรรมของสองชาติ ไทย และเวียดนาม เพื่อนำเสนอถึงผลพวงของการเปิดรับวัฒนธรรม และให้คุณค่าของความเป็นมนุษย์ที่เท่าเทียมกันจะทำให้เกิดความปรองดองสามัคคีของมนุษย์ในทางที่สร้างสรรค์ ไม่เพียงเป็นเรื่องที่สวยงาม แต่ยังเกิดความสร้างสรรค์ และสีสันใหม่ ๆ ที่น่าสนใจในสังคมไทย นำมาสู่การเป็นภาพการสื่อสารหลัก ที่เป็นในรูปแบบของโลกจำลองที่เล่าจากพื้นที่เมืองท่าแขก มายังสกลนคร และจบลงที่ตำบลท่าแร่ เพื่อสร้างการจำลองของการเดินทางอพยพประหนึ่งว่าผู้ร่วมงานเป็นหนึ่งในชาวเวียดนามที่ค่อย ๆ สร้างตัวตนขึ้นในสังคมไทยที่ละน้อย จนกลายมาเป็นหนึ่งในคนไทย พร้อมไปกับภาพสื่อสารหลัก และสื่อกิจกรรมที่ให้ความสนุกกับผู้ชมที่เข้ามาชมงาน

4.5.1 ชื่อนิทรรศการ ชื่อไทย: “เฮาญวนม่วนสกล”, ชื่อเวียดนาม: “Thái-Việt Muôn Năm”
ชื่อภาษาอังกฤษ: “Thai-Vietnamese Accultural Exhibition”

ชื่อนิทรรศการภาษาไทย ต้องการนำเสนอความเป็นอีสานจึงใช้คำว่า เฮา และ ม่วน ในภาษาอีสานที่แปลว่า เรา และ สนุก ตามลำดับ กับคำว่า ญวน ที่คนไทยใช้เรียกคนเวียดนาม

ชื่อภาษาเวียดนาม ถาย-เหวียด-มวน-นำ เป็นชื่อที่นำคือว่า ไทย-เวียดนาม และ มวน-นำ ที่แปลคล้ายคำว่าจงเจริญ หรือยั่งยืน มักใช้ในวันสำคัญที่มีการเฉลิมฉลอง วันชาติ ที่นอกจากนี้ยังพ้องเสียงกับคำว่า “ม่วนนำ” ในภาษาอีสานที่แปลว่า ร่วมสนุกอีกด้วย

ชื่อภาษาอังกฤษ Thai-Vietnamese Accultural Exhibition ก็เป็นชื่อที่ใช้อธิบายความเป็นนิทรรศการแบบตรงตัว โดยภาษาอังกฤษจะมาไว้กำกับอยู่ด้านล่างเพื่อให้เกิดความเข้าใจในงานมากขึ้น

4.6 แนวทางการออกแบบ และ Mood Board

4.6.1 แนวทางที่ 1: ไทยญวนม่วนนำ

แนวคิดนี้เกิดจาก Keyword หลักของงาน คือการผสมผสาน และวัฒนธรรม จึงนำเอาคำที่มีความพ้องเสียงของคำมาใช้คือคำว่า ม่วนนำ ที่หมายถึงร่วมสนุกในภาษาอีสาน และคำว่า Muôn Näm อ่านว่า มวนนำ ที่หมายถึง ตลอดไป ในภาษาเวียดนามซึ่งมักใช้ในงานสังสรรค์ วันสำคัญของชาติ โดยแนวคิดจะนำเอาการผสมผสานของวัฒนธรรม อีสาน และเวียดนาม โดยเอาโครงสร้างที่เป็นเวียดนาม และการตกแต่ง หรือโครงสร้างของความเป็นลูกทุ่งอีสาน สีสันสดใส และเล่าเรื่องโดยใช้วิธีแบบ เส้นทาง (Journey) โดยให้งานนิทรรศการเป็นเมืองจำลองเล็ก ๆ

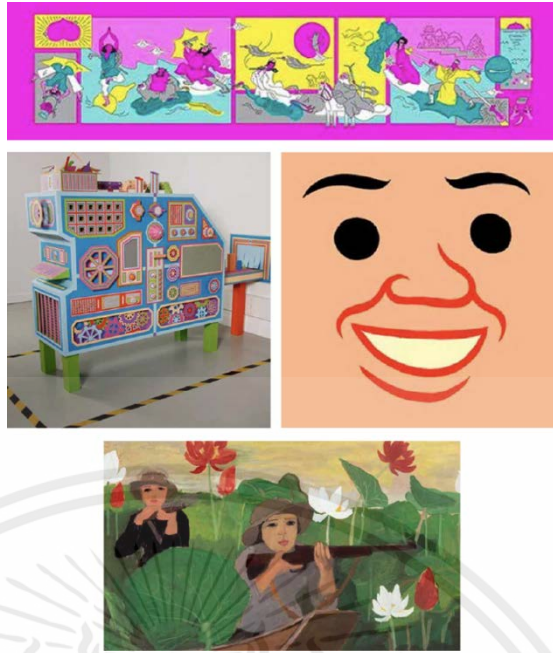

ภาพที่ 4.1 Mood Board แนวทางที่ 1 ไทยญวนม่วนนำ

4.6.2 แนวทางที่ 2: ยี่ญวนกวนไทย

แนวคิดนี้ต้องการให้การเล่าเนื้อหาที่มีความเป็นประวัติศาสตร์ไม่เป็นไปในทางที่เครียด ทางการใช้วิธีการเล่าที่เอาความสนุกของข้อมูลที่มีความแปลกใหม่ นำความรู้สึกประหลาดใจเมื่อได้พบเจอสิ่งใหม่ในประเทศไทย และความประหลาดใจของคนไทยที่ได้เรียนรู้จากคนเวียดนาม โดยไม่มีอคติแต่เป็นความสงสัยใคร่รู้ โดยใช้วิธีการเล่าผ่านสองมุมมองที่ต่างกันของคนไทย และคนเวียดนามอพยพ ที่ได้เรียนรู้อีกฝ่าย พร้อมกับสร้างวัฒนธรรมใหม่ไปพร้อมกัน และใส่ความสนุกสนานในส่วนของภาษาที่ใช้ และภาพประกอบแนวทางเป็นมิตร พร้อมสีสันที่สดใส

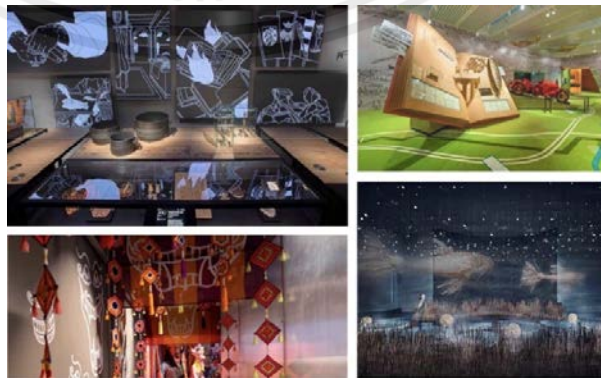
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 4.2 Mood Board แนวทางที่ 2 ยี่ฉวนกวนไทย

4.6.3 แนวทางที่ 3: คำไทยสำนวนฉวน

ได้รับแรงบันดาลใจมาจากวิธีการสอนของคนเวียดนามที่ใช้สุภาษิตเป็นส่วนหนึ่งของการดำเนินชีวิต โดยนำเอาสุภาษิตของชาวเวียดนามมาเล่าเรื่องในแต่ละส่วน แนวทางนี้จะมีความจริงจัง และมีความเป็นทางการ เพื่อสะท้อนถึงความเป็นชาวเวียดนามอพยพที่จริงจังในคำพูด และตั้งใจที่จะฝ่าฟันทุกปัญหา โดยให้ฉาก และการตกแต่งมีความเหนือจริงจากคำที่ปรากฏในสุภาษิต เช่น Gia đình là một trong những kiệt tác của tự nhiên. แปลว่า ครอบครัวคือผลงานจากธรรมชาติ ก็จะทำความเป็นธรรมชาติ และศิลปะมาใช้ เช่น ภาพพิมพ์ ไม้ ฝืนป่า เพื่อเล่าเรื่องในส่วน of ครอบครัว

ภาพที่ 4.3 Mood Board แนวทางที่ 3 คำไทยสำนวนฉวน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4.7 ภาพสื่อสารหลัก (Key Visual)

ในที่สุดจึงได้ปรึกษากับคณะอาจารย์ และเลือกที่จะออกแบบในแนวทางที่ 1 ไทยญวนม่วนสล โดยการนำเอาแนวทางนี้ไปต่อยอดรวมกันกับแนวทางที่ 2 ให้เกิดความสุข และน่าสนใจในงาน เพื่อให้เข้ากับความเป็นอีสานที่มีความสนุกจึงได้ออกมาเป็น Mood Board ที่พัฒนาแล้วดังภาพ ที่นำความเป็นไทยอีสาน เข้าไปผสมกับความเป็นเวียดนามในยุคของสงครามเวียดนาม ซึ่งเป็นยุคที่คนเวียดนามนามอพยพมาในประเทศไทยมากที่สุด และเล่าเรื่องเป็นเมืองขนาดย่อที่เล่าจากจุดเริ่มต้นจนไปยังบทสรุปของการพยายามเข้าหาการกลมกลืนเป็นหนึ่งในเดียวของคนไทย พร้อมกับมีสื่อกิจกรรมประกอบในงานให้เกิดความสนุกสนานให้กับผู้ชมที่เข้าร่วมนิทรรศการ

ภาพที่ 4.4 ภาพสื่อสารหลัก (Key Visual)

4.8 เนื้อหาภายในนิทรรศการ

4.8.1 โซนที่ 1: หนีร้อนไปพึ่งเย็น

ในโซนแรกจะเป็นการกล่าวถึงความเป็นมาห้องหนีร้อนไปพึ่งเย็นเป็นห้องที่กล่าวถึงที่มาของชาวเวียดนามที่อพยพออกจากประเทศบ้านเกิดของตนเอง ซึ่งแบ่งออกได้เป็นสามช่วง คือ ช่วงหลังการกีดกันทางศาสนา, ช่วงภัยพิบัติอุทกภัย, ความยากจน และช่วงสงครามเวียดนาม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ชาวเวียดนามอพยพมักโยกย้ายออกมาจากช่วงกลางตอนบนของประเทศเวียดนาม เช่น เมืองฮานอย หรือแถบแห่งฮาน เป็นต้น ในช่วงแรกของการอพยพส่วนใหญ่จะตั้งหลักครอบครัวที่ลาวก่อน โดยในโซนนี้เลือกเป็นเมืองท่าแขกเป็นตัวแทนของการอาศัยที่ประเทศลาวก่อนจะข้ามฝั่งมายังไทย จึงมีการใส่เส้นทางการเดิน และแผนที่การเดินทางอพยพข้ามประเทศที่สามประเทศ เข้าไปภายในงานให้เกิดความเข้าใจเรื่องตำแหน่งการเดินทางของชาวเวียดนามในเวลานั้น

ซึ่งเหตุการณ์สำคัญที่ทำให้ชาวเวียดนามอพยพมาในไทยคือ “เหตุการณ์ท่าแขกแตก” ซึ่งเป็นเหตุการณ์ที่ทหารฝรั่งเศส และฝั่งอเมริกา เข้ามาบุกเมืองท่าแขกเพื่อทำลายแหล่งหลบหนี และที่อยู่ ของชาวเวียดนามคอมมิวนิสต์ในเวลานั้น โดยการบุกทำลายข้าวของ และสังหารคนเวียดนามจำนวนมากในเหตุการณ์นี้ ทำให้คนเวียดนามหลายครอบครัวต้องอพยพมาฝั่งไทยเป็นจำนวนมาก

4.8.2 โซนที่ 2: เรียกการงานญวน

ห้องเรียกการงานญวนเป็นห้องที่พูดถึงสัมมาอาชีพที่คนเวียดนามใช้ดำรงชีวิตกันในช่วงแรกของการอพยพมาอยู่ในประเทศไทย ประกอบไปด้วย การเป็นลูกจ้างชานา หรือชาวไร่, การเป็นช่างเย็บผ้า พ่อค้า-แม่ค้า, อาชีพพ่อครัว-แม่ครัว และอาชีพครู ซึ่งเป็นตำแหน่งที่เอาไว้เพียงส่งสอนลูกหลานที่เกิดมาที่ประเทศไทยจึงไม่มีรายได้ในการเป็นครู

การถูกจำกัดสิทธิไม่ให้มีอาชีพอย่างหนึ่งจะเป็นกิจจะลักษณะเพราะในสมัยนั้นชาวเวียดนามอพยพยังถูกมองว่าเป็นเพียงเหยื่อจากสงครามเท่านั้น รัฐบาลจึงไม่ต้องการให้เกิดการแข่งขันเรื่องการทำมาหากินของคนไทยนั่นเอง จึงเกิดเป็นห้องนี้เพื่อให้เข้าใจในบริบทดังที่กล่าวไปในข้างต้น

4.8.3 โซนที่ 3: ญวนนี้รักสงบ

ญวนนี้รักสงบ เป็นโซนที่กล่าวถึงการเคลื่อนไหวของรัฐบาลไทยต่อการมีอยู่ของชาวเวียดนามที่อพยพเข้ามาอาศัยอยู่ในไทย, การปรับตัวของชาวเวียดนามที่พยายามเปลี่ยนแปลงตัวตนบางอย่างเพื่อให้เป็นหนึ่งในคนไทย และรวมถึงแนวคิด ทศนคติของชาวเวียดนามเมื่อพบกับการถูกเหยียดหยามให้เป็นอื่น และการพยายามเข้าอกเข้าใจคนไทย โดยเนื้อหาภายในโซนนี้จะมีข้อมูลเชิงประวัติศาสตร์การเคลื่อนไหวของรัฐบาล และกษัตริย์มีต่อชาวเวียดนาม ตั้งแต่ช่วงที่อพยพเข้ามาครั้งสมัยญวนเก่าตลอดจนญวนใหม่ และให้สัญชาติไทยแก่ชาวเวียดนามในที่สุด

4.8.3.1 สื่อกิจกรรมที่ 1 (Interactive Media 1)

ให้ผู้เข้าร่วมชมนิทรรศการฟังเสียงสัมภาษณ์จากชาวเวียดนามอพยพที่จุด “จากใจชาวญวน” ที่จะสุ่มประโยคที่ให้สัมภาษณ์ซึ่งจะเกี่ยวข้องกับทัศนคติ, ความคิด และความรู้สึกของชาวเวียดนามที่ต้องเผชิญกับสภาพชีวิต และการถูกเลือกปฏิบัติ โดยให้เดาว่าจะเป็นคนใดใน สื่อกิจกรรมถัดไป โดยสื่อกิจกรรม

นี่จะมีหมวกงอบเวียดนามห้อยลงมากับหูฟังอยู่หลายระดับความสูงให้ผู้เข้าร่วมนิทรรศการสามารถเล่นกิจกรรมนี้ได้ทุกคน การออกแบบให้งอบเวียดนามอยู่กับหูฟังอย่างนี้เปรียบเสมือนการสวมใส่บทบาทของชาวเวียดนามว่าจะรู้สึกอย่างไรภายใต้งอบญวนนั้น

4.8.3.2 สื่อกิจกรรมที่ 2 (Interactive Media 2)

จะมีการเลือกหมุนแผ่นป้ายที่เป็นข้อมูลของคนที่ให้สัมภาษณ์ในสื่อกิจกรรมที่ 1 โดยจะแบ่งเป็นสองฝั่งคือฝั่งก่อนจะได้เป็นไทย และหลังจากได้เป็นหนึ่งในคนไทย เช่นก่อนจะเป็นคนไทยมีชื่อว่าลุงจิ้น และหลังเป็นคนไทยมีชื่อว่า ลุงจิ้น และมีข้อมูลเกี่ยวกับอายุ อาชีพ และอื่น ๆ

4.8.4 โซนที่ 4: เรือนเฮือนญวน

ในโซนนี้จะเป็นการเข้าไปสำรวจถึงการใช้ชีวิตของชาวเวียดนามจากภายในบ้านจำลองหลังหนึ่ง ซึ่งจะเป็นเนื้อหาเกร็ดความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการใช้ชีวิตในครัวเรือนของชาวเวียดนาม รวมไปถึงการปรับตัวของชาวเวียดนามที่เข้าหาความเป็นไทย การออกแบบโซนจะเป็นการออกแบบคล้ายกับอยู่ในบ้านของชาวเวียดนามในสมัยช่วงอพยพ โดยประกอบเนื้อหาสามหัวข้อคือ รส(สะ)ชาติลูกผสม เป็นโซนเกี่ยวกับเมนูอาหารชาวเวียดนามที่มีการปรับเอาสูตรของอาหารไทยเข้ามาใช้ในอาหารเวียดนาม, ใหัวปู่หวัด ที่เป็นจุดที่ชาวเวียดนามทุกบ้านจะต้องมีไว้เพื่อยึดเหนี่ยวจิตใจโดยนำเอาบรรพบุรุษมาไหว้บูชา และจุดของเกร็ดความรู้เกี่ยวกับ ครัวเวียดนาม เป็นมุมครัวของชาวเวียดนามที่จะมาสำรวจกันว่ามียะไรบ้างที่แตกต่างจากครัวไทยทั่วไป พร้อมกับหม้ออะลูมิเนียมที่เชื่อกันว่าทำมาจากโลหะเครื่องปั้นดินเผาในวงสงครามเวียดนาม ก็กับการประกอบการเรียนการสอนภายในบ้านของชาวเวียดนามซึ่งในสมัยนั้นมักถูกรัฐบาลเข้าจับกุมเพราะคิดว่าเป็นการปลุกระดมความเป็นคอมมิวนิสต์

4.8.4.1 สื่อกิจกรรม 3 (Interactive Media 3)

รส(สะ)ชาติลูกผสม จะมีการให้เลือกรับเมนูอาหารที่สนใจโดยให้หมุนจานให้ตรงกับช่องอ่าน จะแสดงให้เห็นข้อมูลเกี่ยวกับเมนูจานนั้น ๆ โดยแบ่งเป็น 4 เมนู ปากหม้อ, หมูยอ, ขนมเป็๋องเวียดนาม และแฮมเนือง จานสีดำแทนสูตรต้นตำหรับ และจานสีแทนสูตรที่ปรับให้ถูกปากกับคนไทย

4.8.4.2 สื่อกิจกรรมที่ 4 (Interactive Media 4)

ใหัวปู่หวัด มีสื่อกิจกรรมเป็นการให้ลองจัดวางของใหัว และเรียงลำดับความอาวุโสของบรรพบุรุษที่จะแขวนอยู่บนกำแพง โดยให้เลือกรูปที่มีปีเกิดของบรรพบุรุษแต่ละคนกำกับไว้บนกรอบรูปภาพ และให้จัดวางโซนใหัวให้สวยงามเพื่อให้ผู้เข้าร่วมนิทรรศการรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของการเป็นชาวเวียดนาม

4.8.5 โชนที่ 5: ท่าแร่เมืองดาว

เป็นโชนที่ขยับจากเมืองสกลนคร เป็นตำบลเล็ก ๆ ตำบลหนึ่งในจังหวัดคือตำบลท่าแร่ ในโชนท่าแร่เมืองดาวนี้จะเป็นโชนที่พูดถึงการกำเนิดก่อตั้งของชุมชนท่าแร่ในจังหวัดสกลนคร ยังมีตำบลหนึ่งซึ่งมีฉายาว่าเป็นชุมชนชาวคริสต์ที่ใหญ่ที่สุดในประเทศไทย นั่นคือ ตำบลท่าแร่

ห้องนี้จึงเป็นการพูดถึงชาวไทย ชาวเวียดนาม ที่นับถือคริสต์ศาสนา ซึ่งมีส่วนร่วมในการสร้างชุมชนแห่งนี้ขึ้นมาจากประวัติศาสตร์ที่มีการถูกกีดกันชาวคริสต์ออกจากสังคม ทำให้ชาวไทย และชาวเวียดนาม นำโดยบาทหลวงซาเวียร์ เกโก และครูทัน(ชาวเวียดนาม) ที่พาคนกลุ่มนี้ออกเรือมายังอีกฝั่งของหนองหาร และตั้งชื่อชุมชนใหม่นี้ว่า ชุมชนท่าแร่ ในเวลาต่อมาตำบลท่าแร่แห่งนี้จึงกลายเป็น ชุมชนคริสต์ที่ใหญ่ที่สุดในประเทศไทย ที่ช่วยเหลือเกื้อกูล และสร้างเทศกาลคริสต์อีกเทศกาลจนเป็นที่โด่งดังของจังหวัดสกลนครคือ เทศกาลแห่ดาว ซึ่งข้อมูลจะอยู่ในโชนถัดไป

4.8.6 โชนที่ 6: แห่ดาวท่าแร่

จากความสวยงามของวัฒนธรรมชาวอีสานในไทยที่มักจะแห่แห่นขบวนในวันที่มีกิจกรรมทางศาสนาต่าง ๆ ที่ชาวท่าแร่กลุ่มหนึ่งรวมถึงบาทหลวงแห่งโบสถ์ท่าแร่จึงคิดเทศกาลแห่ดาวท่าแร่ขึ้นมาจากการซึมซับวัฒนธรรมนี้ กลายเป็นเทศกาลแห่ดาวท่าแร่ ที่มักจะจัดขึ้นในช่วงคริสต์มาสซึ่งเป็นเทศกาลที่มงคลของชาวคริสต์เตียนคาทอลิก โดยนำดาวซึ่งเป็นตัวแทนของพระเยซูจากเรื่องราวในคัมภีร์ไบเบิลที่โหราจารย์สามคนเดินทางตามดาวมายังเมืองเบธเลเฮมเพื่อเจอกับกุมารที่จะมาไถ่บาปให้กับชาวโลก จนได้เจอกับเยซูกุมารที่นอนอยู่ในรางหญ้า

เทศกาลแห่ดาวของชาวสกลนครไม่ใช่เพียงกิจกรรมทางศาสนาแต่ที่มาของกิจกรรมนี้แม้ว่าจะ เป็นไบเบิลอย่างทีกล่าวถึง แต่การแห่ดาวมีถือที่มีก่อนจะเป็นรถแห่ขบวนดาวนี้ เทศกาล Tết Trung Thu (เต็ต จุง ทือ) , Mid-Autumn festival ของชาวเวียดนามซึ่งจัดเพื่อ เฉลิมฉลองให้กับความเป็นเด็ก ซึ่งเกี่ยวกับการเก็บเกี่ยว ให้เด็ก ๆ เติบโตพร้อมที่จะออกผลเช่นเดียวกับ พืชพรรณที่หล่อเลี้ยงชาวเวียดนาม เมื่อชาวเวียดนามที่นับถือคริสต์อพยพมาอยู่ในตำบลท่าแร่ และได้รับการซึมซับของวัฒนธรรมชาวไทยอีสาน สิ่งเหล่านี้ก่อให้เกิดดอกผลความสวยงามของสองชาติวัฒนธรรม กลายเป็นเทศกาลแห่ดาวที่โด่งดังของจังหวัดสกลนคร มีต้นกำเนิดมาจากตำบลท่าแร่ และมีแค่ประเทศไทยแถบอีสานเท่านั้น

บทที่ 5

การดำเนินการออกแบบ

5.1 การออกแบบตราสัญลักษณ์นิทรรศการ

การออกแบบตราสัญลักษณ์นิทรรศการในเบื้องต้น มีการออกแบบอยู่หลากหลายแนวทางโดยมีคอนเซ็ปต์มากจากการผสมผสานระหว่างความเป็นอีสานไทย และความเป็นเวียดนาม

5.1.1 แบบร่างพัฒนาตราสัญลักษณ์

ครั้งที่ 1 ทดลองออกแบบตราสัญลักษณ์หลายแบบ

ภาพที่ 5.1 ออกแบบโดยนำลักษณะของธงแถบอีสานมาใช้ออกแบบตัวอักษร

ภาพที่ 5.2 ออกแบบโดยนำลวดลายความเป็นศิลปะเวียดนามมาใช้ออกแบบตัวอักษร

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 5.3 ออกแบบโดยนำลักษณะของช่องลมจากสถาปัตยกรรมเมืองเว้มาใช้ออกแบบตัวอักษร

ภาพที่ 5.4 ออกแบบโดยนำของสถาปัตยกรรมเวียดนามมาใช้ออกแบบตัวอักษร

และมีการใส่สระ และพยัญชนะเวียดนามแทรกเข้าไปในงาน

ภาพที่ 5.5 รวมภาพร่างของการออกแบบตราสัญลักษณ์นิตยสาร

จากการส่งแบบร่างครั้งแรกได้ตกลงเลือกพัฒนาตราสัญลักษณ์จากร่างออกแบบที่ 4 ต่อไปเพราะมี
ลักษณะที่มีการผสมของสองวัฒนธรรมที่ชัดเจนที่สุด และสามารถนำไปต่อยอดได้ในส่วนอื่น

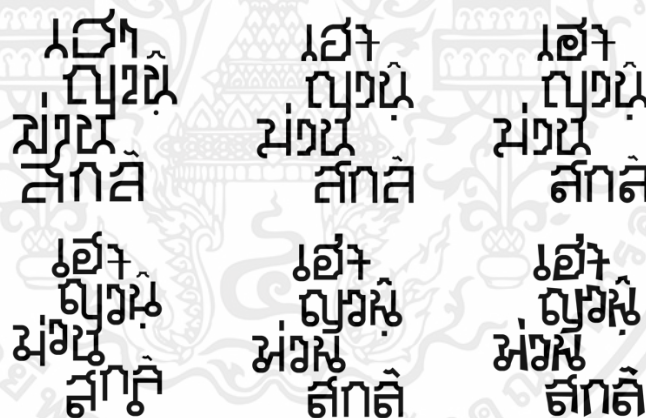
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ครั้งที่ 2 พัฒนาจากแบบร่างตราสัญลักษณ์แบบที่ 4

ภาพที่ 5.6 ภาพใบปิดภาพยนตร์เก่าจากยุคหลัง พ.ศ.2500

ที่มา <https://www.cadsondemak.com/medias/read/interview-the-illustrator-of-thai-movie-posters>

ภาพที่ 5.7 การพัฒนาแบบร่างตราสัญลักษณ์แบบที่ 4

การส่งแบบร่างครั้งที่สองนี้ ได้มีการปรับปรุงลักษณะของตัวอักษรให้มีหัวเพราะลักษณะไม่มีหัวทำให้เกิดความรู้สึกเรียบนิ่ง ไม่ให้อารมณ์ความสนุกสนานไปกับคอนเซ็ปต์นิทรรศการ และนำลักษณะของตัวหนังสือชื่อเรื่องภาพยนตร์ไทยของยุคสมัยเดียวกันกับการอพยพของชาวเวียดนามมาใช้เพื่อให้เกิดความรู้สึกเชื่อมโยงกับเรื่องราวในสมัยนั้น นอกจากนั้นยังให้ความสนุกสนานกับตราสัญลักษณ์ด้วย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

5.2 ตราสัญลักษณ์นิทรรศการสำเร็จ

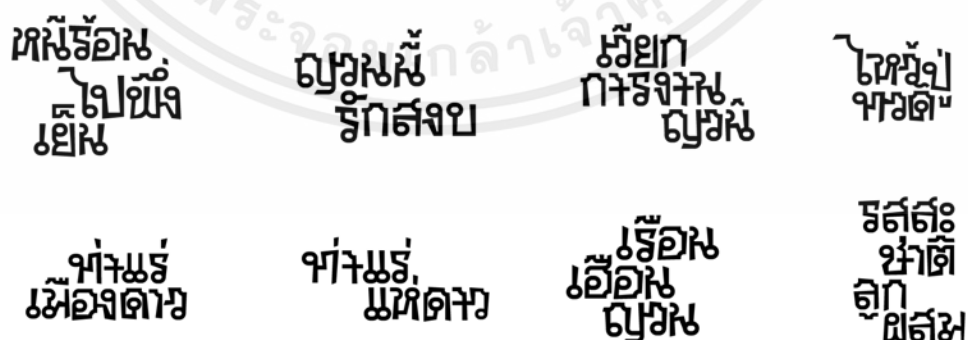
การออกแบบตราสัญลักษณ์นิทรรศการโดยสมบูรณ์ของนิทรรศการ “เสาวนย์ม่วนสกล” จึงเกิดจากแนวคิดของการนำเอกลักษณ์ของสถาปัตยกรรมเวียดนาม และนำเอกลักษณ์ของไทยวินเทจเข้าไปผสมในตัวอักษรให้เกิดทั้งความสนุก และความเชื่อมโยงระหว่างสองชาติเข้าด้วยกัน

ภาพที่ 5.8 ตราสัญลักษณ์นิทรรศการ

5.3 ออกแบบป้ายกำกับโซนงาน

การออกแบบป้ายกำกับโซนงาน จะนำชื่อโซนแต่ละโซนมาออกแบบด้วยตัวอักษรแบบเดียวกับตราสัญลักษณ์นิทรรศการ เพื่อให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันตลอดงาน โดยทำการออกแบบตัวอักษรเพิ่มขึ้นมาเพื่อประกอบเป็นชื่อโซน

ภาพที่ 5.9 ป้ายกำกับโซนงาน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

5.3 ออกแบบแผนผังนิทรรศการ

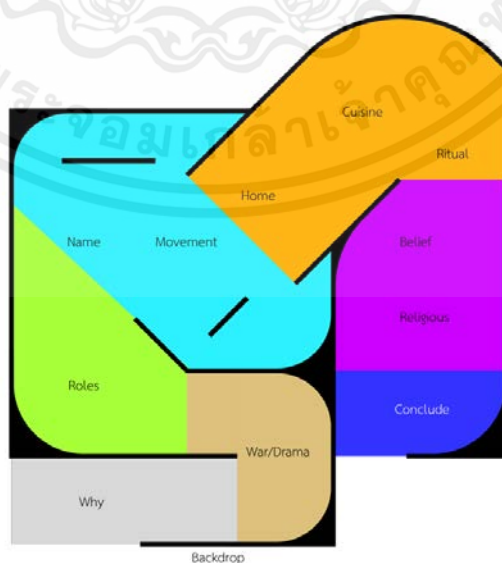
การออกแบบแผนผังนิทรรศการ ออกแบบเป็นนิทรรศการแบบกำหนดวิธีการเดินชม โดยเป็นวิธีการออกแบบที่ให้การลำดับของการเล่าเรื่องไปตามเนื้อหาภายในงาน

5.3.1 แบบร่างแผนผังนิทรรศการ

การพัฒนาแบบร่างโดยขั้นแรกจะเรียบเรียงลำดับเนื้อหาที่เล่าภายในงานนิทรรศการ โดยแบ่งออกมาเป็น 3 ชั้นระยะ โดยขั้นแรกเป็นการเกริ่นนำ ที่มา และปัญหาที่เกิดขึ้น ขั้นต่อมาเป็นการพูดถึงการแก้ไขปัญหา และในขั้นสุดท้ายเป็นผลของเนื้อหาภายในงานทั้งหมด โดยแบ่งออกเป็น 6 ห้องเพื่อแยกเนื้อหาออกเป็นส่วน ๆ ให้ง่ายต่อการรับรู้ของผู้เข้าร่วมนิทรรศการ จากการเกริ่นนำ, อาชีพ, การปรับตัว, วิถีชีวิต, ความเชื่อ และส่วนจบของงาน ตามลำดับ

Thai-Vietnam exhibition plan		
ที่มา/ปัญหา	การแก้ปัญหา	ผลสรุป
หนีร้อนไปพึ่งเย็น	เวียกการงานญวน ญวนนี้รักสงบ ไหว้ปู่ทวด	ทำแร่เมืองดาว แห่ดาวทำแร่

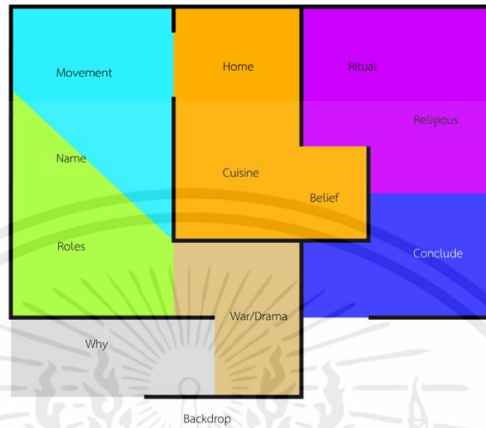
ตารางที่ 5.1 ตารางการลำดับนิทรรศการจากซ้ายไปขวา

ภาพที่ 5.10 แบบร่างแผนผังนิทรรศการ ครั้งที่ 1

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

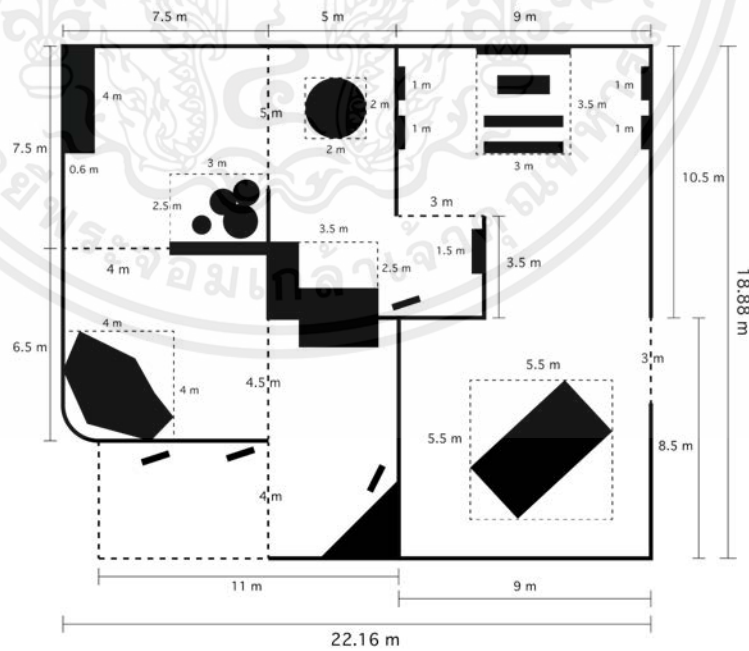
การพัฒนาแบบร่างแผนผังนิทรรศการครั้งที่ 1 ได้ปรับให้ผู้ชมเข้าชมนิทรรศการได้เดินอย่างสะดวกมากยิ่งขึ้น ง่ายต่อการลำดับเรื่อง ใช้พื้นที่ได้เหมาะสมกับเนื้อหาภายในของนิทรรศการ และทำให้นิทรรศการมีผังการออกแบบที่เรียบง่ายมากขึ้น โดยแทนที่จะสร้างมุมเหลี่ยมที่ยื่นมาเพื่อสร้างมิติให้กับผังนิทรรศการ ใช้ความสูงต่ำของกำแพงในการสร้างมิติให้กับนิทรรศการ จึงได้แผนผังนิทรรศการครั้งที่ 2

ภาพที่ 5.11 แบบร่างแผนผังนิทรรศการครั้งที่ 2

5.3.2 แผนผังนิทรรศการสำเร็จ

แผนผังนิทรรศการแบบสำเร็จแล้ว จะมีการลงรายละเอียดเกี่ยวกับของที่จะใช้ประกอบในงานทั้งหมดให้เห็นภาพที่ชัดเจนขึ้นก่อนที่จะกลายเป็นภาพสามมิติ

ภาพที่ 5.12 แบบแผนผังนิทรรศการที่สำเร็จ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

5.4 การออกแบบและสร้างแผนผังสามมิติของนิทรรศการ

5.4.1 แบบร่างและพัฒนาการการออกแบบสร้างภาพสามมิติ

การออกแบบในขั้นตอนแรกจะเป็นการเริ่มร่างหน้าตาของตัวสื่อ และข้อมูลสาระของนิทรรศการซึ่งจะอยู่บนผนังของห้องแต่ละโซนอย่างคร่าวๆ เพื่อให้เห็นภาพก่อนจะสร้างเป็นภาพสามมิติ โดยออกแบบให้มีความสนุกสนาน โดยใช้สีเส้นไปตามธีมของห้องแต่ละห้องที่มีเนื้อหาแตกต่างกัน และคำนึงถึงการจัดวางข้อมูลให้อยู่ในระดับการอ่านที่ง่าย และยังสวยงามต่อการติดตามข้อมูลส่วนถัดไป โดยออกแบบในห้องแรกให้มีความชัดเจนของทิศทางก่อนว่ามีความเหมาะสม และตอบโจทย์ความเป็นนิทรรศการมากน้อยเพียงใด

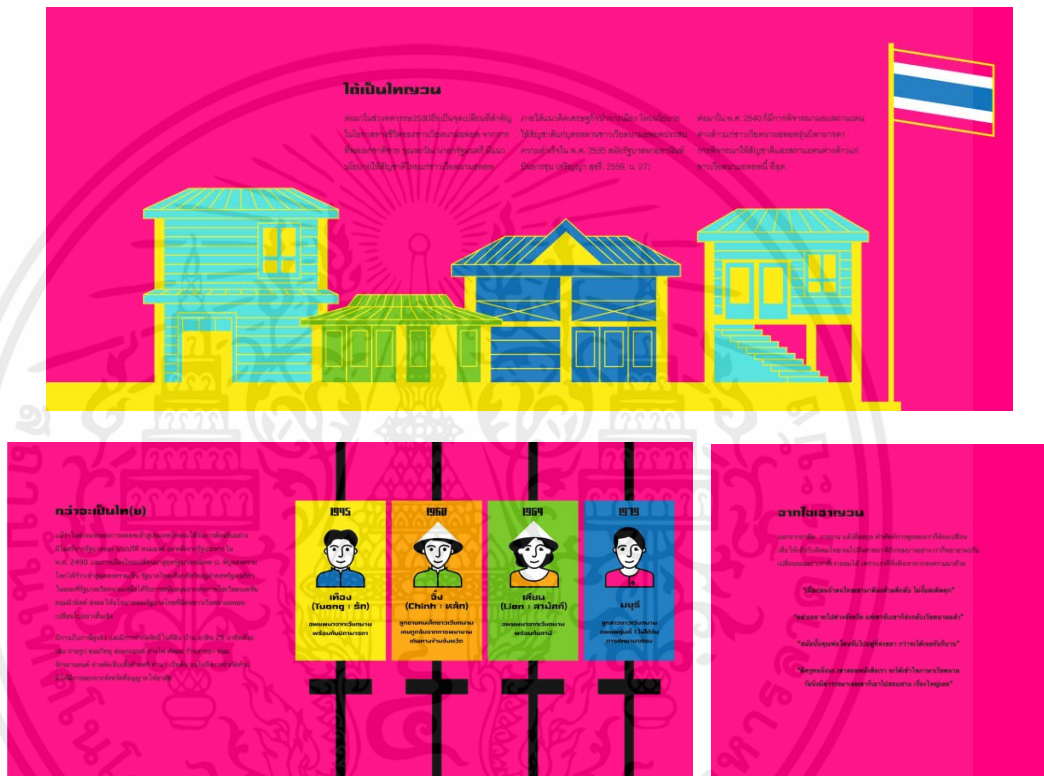
ภาพที่ 5.13 แบบร่าง โซนหนีร้อนไปพึ่งเย็น

จากการร่างแบบโซนหนีร้อนไปพึ่งเย็น เมื่อได้แนวทางการออกแบบที่มั่นใจว่าไปทางเดียวกันกับเนื้อหา และความตั้งใจของนิทรรศการ จึงเริ่มทำในส่วนของการออกแบบบอร์ดเนื้อหาในแต่ละโซน ในส่วนของภาพประกอบที่จะเป็นสามมิติจะเว้นเอาไว้เพื่อใส่ในโปรแกรมเพื่อความง่ายในการออกแบบ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 5.14 แบบร่าง โฉนดเรียกการทำงานถาวร

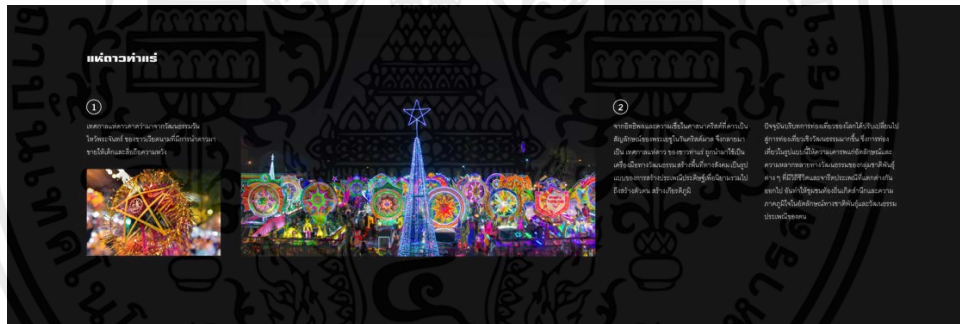

ภาพที่ 5.15 แบบร่าง โฉนดมาตรฐานนี้รักสงบ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 5.16 แบบร่าง โชนบ้านเรือนเือนเือนวน

ภาพที่ 5.17 แบบร่าง โชนแห่ดาวทำแระ

ภาพที่ 5.18 แบบร่าง โชนแห่ดาวทำแระ

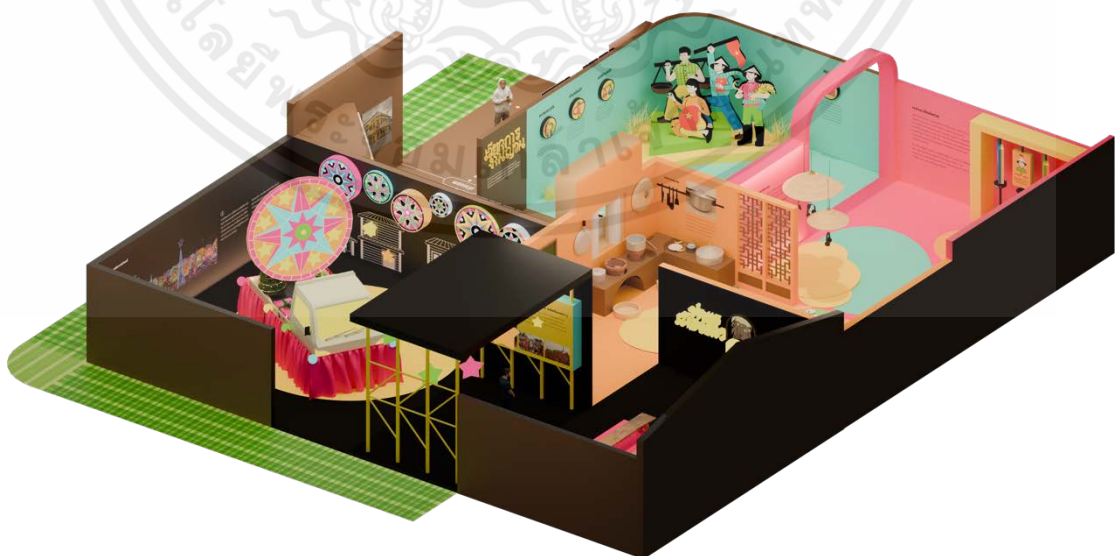
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

5.5 นิทรรศการแบบสมบูรณ

จากแบบร่างของนิทรรศการ ผู้จัดทำได้นำข้อมูลต่าง ๆ จากการออกแบบบอร์ดข้อมูล มาพัฒนาต่อให้มีรูปทรงสามมิติ และเพิ่มการออกแบบในส่วนต่าง ๆ ของสิ่งที่มีในนิทรรศการให้เกิดสื่อ กิจกรรมในงาน เติมแสดงไฟลงไปในงานเพื่อเพิ่มความชัดเจนให้กับตัวอักษรเพื่อให้อ่านข้อมูลได้ง่ายขึ้น

ภาพที่ 5.19 นิทรรศการแบบสมบูรณ มุม Orthographic

ภาพที่ 5.20 นิทรรศการแบบสมบูรณ มุม Orthographic

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 5.21 นิทรรศการแบบสมบูรณ มุม Top view

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

5.5.1 โซนที่ 1: หนีร้อนไปพึ่งเย็น

ในโซนนี้จะเน้นใช้โทรของสีที่มีความชัดเจนกว่าในโซนอื่น ๆ เพื่อกระตุ้นถึงเรื่องราวของความยากลำบากที่ต้องอพยพออกมาจากประเทศบ้านเกิด แล้วมาพบความหวังในประเทศไทย ซึ่งในโซนอื่นจะมีสีสันที่สดใสขึ้นเพื่อแสดงถึงความม่วนของพื้นที่ภาคอีสาน

ภาพที่ 5.22 นิทรรศการแบบสมบูรณ โซนที่ 1

ภาพที่ 5.23 นิทรรศการแบบสมบูรณ โซนที่ 1

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

5.5.2 โซนที่ 1: เวียกการงานญวน

เวียกการงานญวนเป็นโซนที่พูดถึงอาชีพ และหน้าที่ทางสังคมของชาวเวียดนามที่อพยพเข้ามาในช่วงแรกที่เข้ามาอาศัยในประเทศไทย

ภาพที่ 5.24 นิทรรศการแบบสมบูรณ โซนที่ 2

ภาพที่ 5.25 นิทรรศการแบบสมบูรณ โซนที่ 2

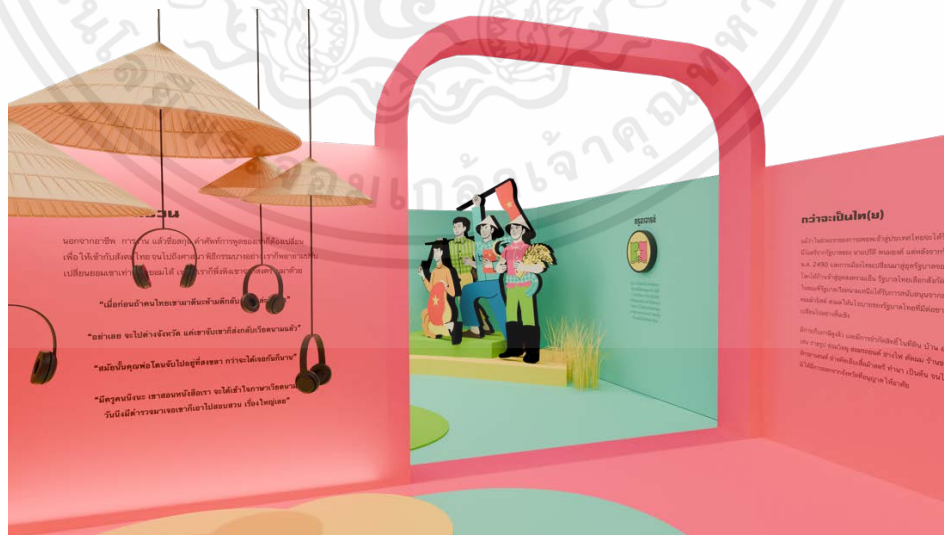
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

5.5.3 โซนที่ 3: ญวนนี้รักสงบ

ญวนนี้รักสงบเป็นโซนเล่าเรื่องราวของการที่จะได้มาเป็นหนึ่งในสังคมคนไทย ประกอบไปด้วยข้อมูลซึ่งทางประวัติศาสตร์การเคลื่อนไหวของชาวไทยที่มีต่อชาวเวียดนามอพยพ ความรู้สึกที่ได้รับจากการถูกเหยียดหยามหรือได้รับความช่วยเหลือ ในส่วนของสื่อกิจกรรมคือการนำข้อมูลของคนเวียดนามสี่คนให้เห็นการเปลี่ยนตัวตนเมื่อหมุนป่ายจะมีข้อมูลเปรียบเทียบระหว่างช่วงอดีตและปัจจุบัน

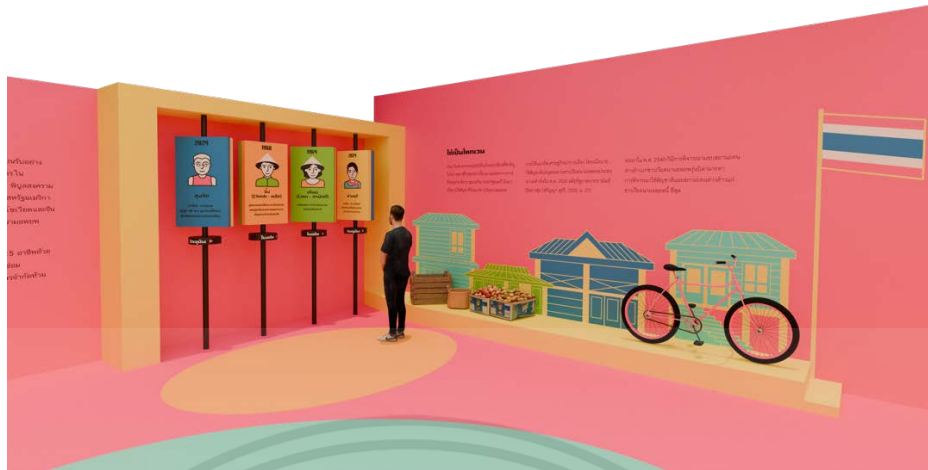

ภาพที่ 5.26 นิทรรศการแบบสมบูร์ณ์ โซนที่ 3

ภาพที่ 5.27 นิทรรศการแบบสมบูร์ณ์ โซนที่ 3

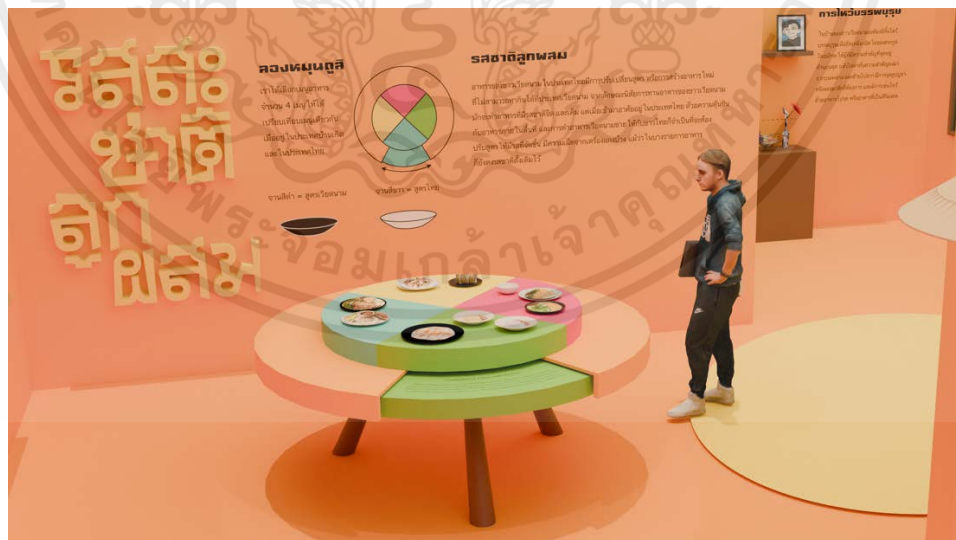
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 5.28 นิทรรศการแบบสมบูรณ โชนที่ 3

5.5.4 โชนที่ 4: เสือนเรื้อนญวน

ในโชนนี้จะเป็นการเข้าไปสำรวจถึงการใช้ชีวิตของชาวเวียดนามจากภายในบ้านจำลอง หลังหนึ่งซึ่งจะเป็นเนื้อหาเกร็ดความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการใช้ชีวิตในครัวเรือนของชาวเวียดนามอพยพ ประกอบด้วยอาหารเวียดนามที่ปรับเป็นสูตรไทย การใช้ชีวิตในบ้าน และความเชื่อการไหว้บรรพบุรุษ

ภาพที่ 5.29 นิทรรศการแบบสมบูรณ โชนที่ 4

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 5.30 นิทรรศการแบบสมบูรณ์ โซนที่ 4

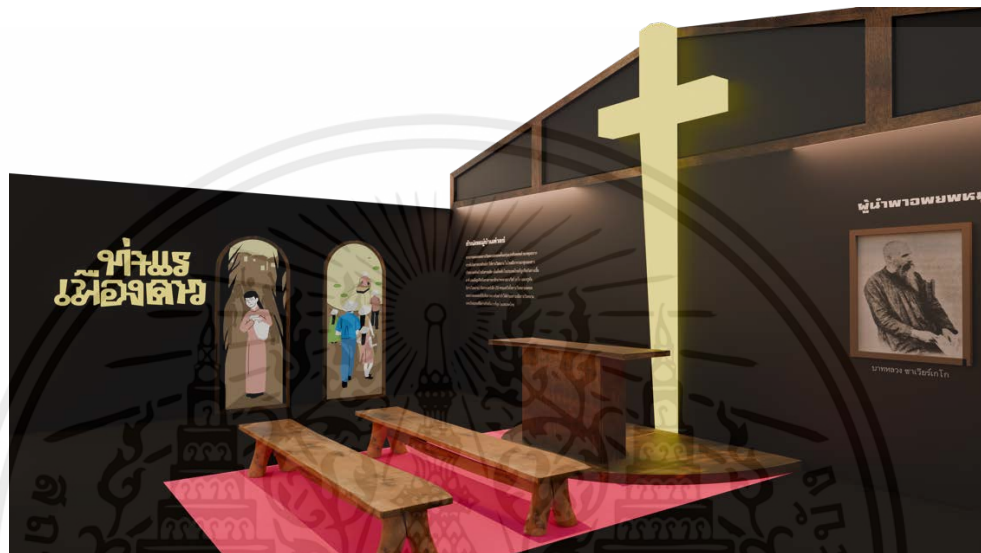

ภาพที่ 5.31 นิทรรศการแบบสมบูรณ์ โซนที่ 4

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

5.5.5 โซนที่ 5: ท่าแร่เมืองดาว

เป็นโซนที่ขยับจากเมืองสกลนคร เป็นตำบลเล็ก ๆ ตำบลหนึ่งในจังหวัดคือตำบลท่าแร่ ในโซน ท่าแร่เมืองดาวนี้จะป็นโซนที่พูดถึงการกำเนิดก่อตั้งของชุมชนท่าแร่ในจังหวัดสกลนคร ยังมีตำบลหนึ่งซึ่งมีฉายาว่าเป็นชุมชนชาวคริสต์ที่ใหญ่ที่สุดในประเทศไทย นั่นคือ ตำบลท่าแร่

ภาพที่ 5.32 นิทรรศการแบบสมบูรณ โซนที่ 5

ภาพที่ 5.33 นิทรรศการแบบสมบูรณ โซนที่ 5

5.5.6 โซนที่ 6: แห่ดาวท่าแร่

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

จากความสวยงามของวัฒนธรรมชาวอีสานในไทยที่มักจะแห่แห่นขบวนในวันที่มีกิจกรรมทางศาสนาต่าง ๆ ที่ชาวท่าแร่กลุ่มหนึ่งรวมถึงบทหลวงแห่งโบสถ์ท่าแร่จึงคิดเทศกาลแห่ดาวท่าแร่ขึ้นมาจากการซึมซับวัฒนธรรมนี้ กลายเป็นเทศกาลแห่ดาวท่าแร่

ภาพที่ 5.34 นิทรรศการแบบสมบูรณ โชนที่ 6

ภาพที่ 5.35 นิทรรศการแบบสมบูรณ โชนที่ 6

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

5.6 การออกแบบสื่อประชาสัมพันธ์

5.6.1 โปสเตอร์ประชาสัมพันธ์

โปสเตอร์ประชาสัมพันธ์ เป็นภาพของกลุ่มชาวเวียดนามอพยพที่ออกมาจากหมวกงอบเวียดนาม สื่อถึงการแสดงตัวตนสู่สายตาชาวไทยให้ผู้เข้าชมรู้สึกอยากจะเข้ามาค้นหาความเป็นชาวเวียดนามในประเทศไทยจากนิทรรศการเฮาญวนม่วนสกอล

ภาพที่ 5.36 โปสเตอร์ประชาสัมพันธ์

5.6.2 แผ่นพับประชาสัมพันธ์

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

แผ่นพับประชาสัมพันธ์ของนิทรรศการจะเป็นการพูดถึงเนื้อหาภายในงานโดยคร่าว ๆ ประกอบไปกับแปลนนิทรรศการโดยบรรจุภาพอยู่ในบล็อกสี่ชมพู เจาะช่องหมวกงอบแบบเวียดนาม และหมวกงอบแบบไทยสื่อถึงการเปลี่ยนแปลงจากการเป็นคนเวียดนามสู่การเป็นคนไทย

ภาพที่ 5.37 เนื้อหาภายในแผ่นพับ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 5.38 ตัวปกที่ใช้เก็บแผ่นพับ

ภาพที่ 5.39 ตัวปกที่ใช้เก็บแผ่นพับ

5.6.4 บัตรเชิญงานนิทรรศการ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บัตรเข้าร่วมงานมีการออกแบบด้วยรายละเอียดเล็กน้อยจากความแตกต่างของบัตรประชาชนไทยของชาวต่างด้าวที่เพิ่งได้รับสัญชาติไทยภายหลัง ทำให้มีบัตรประชาชนที่เลขตัวแรกสุดเป็นเลข 8 แทนที่จะเป็นเลข 1 เหมือนกับประชาชนคนไทยสัญชาติไทยแรกเริ่ม จึงออกแบบให้เป็นปกบัตรที่สามารถสวมบัตรประชาชนเข้าไปได้แล้วกลายเป็นเหมือนกับชาวเวียดนามที่กำลังใช้บัตรประชาชนเข้าเมืองนิทรรศการนี้โดยออกแบบให้มีสองสี

ภาพที่ 5.40 บัตรเข้างานนิทรรศการ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

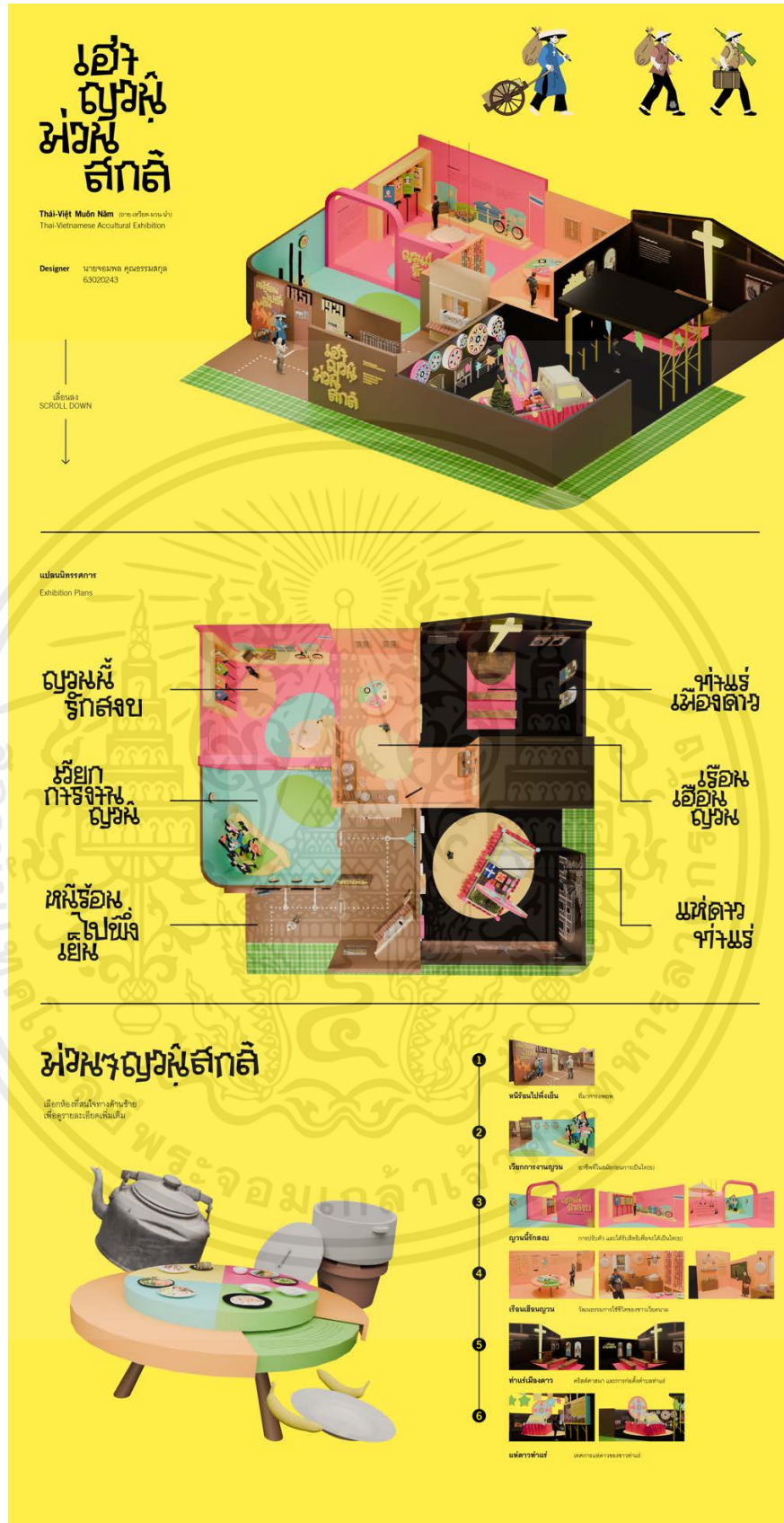
5.6.5 สื่อเว็บไซต์นำเสนอนิทรรศการ

ออกแบบนำเสนอนิทรรศการเพื่อใช้ในการอธิบายพื้นที่แต่ละส่วนให้ชัดเจนขึ้นผ่านการใช้ Figma ในการออกแบบโดยออกแบบเป็นหน้าแรกที่ยาวลงไปที่มีแผนงาน และโซนแต่ละโซนให้เลือกกดดูตาม ความสนใจของผู้เข้าชม (<https://shorturl.at/kpzlI>)

ภาพที่ 5.41 เว็บไซต์นำเสนอนิทรรศการ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 5.42 เว็บไซต์นำเสนอนิทรรศการ

5.6.6 ของฝากภายในงาน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่ สงวนลิขสิทธิ์ สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ใช้เพื่อเป็นรายได้ส่วนรองของนิทรรศการซึ่งประกอบด้วยกระเป๋าผ้า และเคสโทรศัพท์

ภาพที่ 5.43 กระเป๋าผ้านิทรรศการเฮฮาญวนม่วนสักลิ

ภาพที่ 5.44 เคสโทรศัพท์นิทรรศการเฮฮาญวนม่วนสักลิ

5.6.7 Concept Board

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

คอนเซ็ปต์บอร์ดใช้เพื่ออธิบายการทำงานของแต่ละโซนต่าง ๆ เอาไว้โดยคร่าว และอธิบายถึงความเป็นนิทรรศการนี้โดยรายละเอียด แสดงถึงภาพรวม แพลนงาน และภาพของห้องแต่ละโซนเอาไว้

ภาพที่ 5.45 Concept Board

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 6

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

6.1 บทสรุป

การออกแบบนิทรรศการเฮาญวนม่วนสกลนั้นมีจุดประสงค์เพื่อต้องการแสดงให้เห็นถึงความสวยงามของการรวมกันของวัฒนธรรมต่างชุมชน ต่างเชื้อชาติ ที่ทำให้เกิดสิ่งใหม่ที่สร้างความปรองดอง และเสน่ห์ให้กับแต่ละพื้นที่ เพื่อให้คนไทยเชื่อในความแตกต่างและเปิดรับในสิ่งที่ไม่เคยรู้จัก ค้นหาการอยู่ร่วมกันอย่างสร้างสรรค์และมีสันติภาพในสังคม โดยการออกแบบนิทรรศการทั้งหมดนี้อ้างอิงจากความรู้จากการค้นหาวิจัย และประสบการณ์ของผู้จัดเองที่เติบโตมากับครอบครัวชาวเวียดนามอพยพในจังหวัดสกลนคร เป็นการออกแบบเพื่อให้ข้อมูลความรู้เกี่ยวกับความเป็นอยู่ วัฒนธรรม และความเชื่อของชาวเวียดนาม

โดยออกแบบให้มีความสนุกสนานอย่างที่ต้องการที่จะเสนอถึงความสนุกสนานจากความเป็นลูกทุ่งอีสานที่ชาวเวียดนามอพยพมาต่างได้รับอิทธิพลนี้จากการอยู่ร่วมในชุมชน พร้อมกับมอบความรู้ในประเด็นหลักคือการเสนอวัฒนธรรมที่เกิดจากผสมของสองวัฒนธรรมคือวัฒนธรรมชุมชน สกลนครและวัฒนธรรมเวียดนาม

แม้ว่าการออกแบบงานนิทรรศการนี้จะใช้ความเป็นชาวเวียดนามอพยพในไทยในการสื่อสารถึงจุดประสงค์ของงานที่ต้องการให้ผู้ร่วมงานตระหนักถึงความสำคัญของการยอมรับถึงความแตกต่าง เพื่อให้เห็นถึงผลลัพธ์ของการอยู่ร่วมกันอย่างสร้างสรรค์ แต่ความแตกต่างไม่ได้มีเพียงชาวเวียดนามและชาวไทย แต่ยังรวมถึงความแตกต่างอื่น ๆ ไม่ว่าจะเป็นความแตกต่างทางเพศ ความแตกต่างทางศาสนา ความแตกต่างทางช่วงวัย (Generations) จนไปถึงความแตกต่างทางร่างกายเช่นคนพิการก็ตาม ความแตกต่างเหล่านี้ อาจก่อให้เกิดความวุ่นวาย และความเกลียดชัง แต่หากรู้จักการยอมรับ และเปิดกว้างในความแตกต่างนั้น แล้วหาทางอยู่ร่วมกันอย่างสันติจะก่อให้เกิดการพัฒนาทางสังคม เทคโนโลยี รวมถึงภายในจิตใจของมนุษย์

ผู้จัดทำหวังเป็นอย่างยิ่งว่างานนิทรรศการชิ้นนี้จะมีประโยชน์ผู้ที่ต้องการศึกษาในด้านวัฒนธรรมของชาวเวียดนามที่ผสมผสานเข้ากับสังคมไทย และนอกจากนี้ผู้จัดทำยังหวังเป็นอย่างยิ่งว่างานชิ้นนี้จะ เป็นประโยชน์ต่อสังคมต่อไปในอนาคตหากได้มีการต่อยอดให้เกิดขึ้นจริงเพื่อสื่อสารข้อความอันสำคัญ ให้แก่ผู้ที่เข้ามาชมนิทรรศการ

6.2 ปัญหาและข้อจำกัด

6.2.1 จากการศึกษาเรื่องการผสมผสานของวัฒนธรรมที่อยู่ตรงกลางระหว่างความเป็นไทย และความเป็นเวียดนามที่ถูกนำมาผสมกัน ทำให้การค้นคว้าข้อมูลมีความยากลำบากในการจะหาข้อมูลที่รวบรวมข้อมูลเฉพาะไว้จึงต้องนำเอาข้อมูลวิจัยจากหลายแหล่งเพื่อนำมาสนับสนุนหัวข้อที่ต้องการจะทำ โดยตัวผู้จัดที่ทำได้เรียนรู้มาโดยเฉพาะทางก็จำเป็นต้องสอบถามข้อมูลกับคนในท้องถิ่นเพิ่มเติมบ้าง เพื่อให้ข้อมูลมีความตรงกันมากที่สุด

6.2.2 จากการศึกษาข้อมูลข้างต้น ทำให้มีข้อมูลอยู่หลายส่วนที่ทำให้เกิดความสนใจและอยากถ่ายทอดความรู้ที่ได้จากการศึกษาออกมาในงานนิทรรศการชิ้นนี้ โดยมีผลพวงที่ทำให้หัวข้อที่อยู่ภายในงานเยอะโดยจำเป็นต้องตัดรายละเอียดอยู่หลายส่วนให้ระยะเวลาการทำงานนิทรรศการชิ้นนี้สั้นพอที่จะทำให้อายุเวลาที่กำหนดคือ 1 ภาคการศึกษา

6.2.3 การออกแบบนิทรรศการโดยต้องใช้ภาพประกอบอยู่หลายส่วนทั้งการวาดภาพและการใช้เทคนิค 3D Blender นั้นเป็นเทคนิคที่ผู้จัดทำไม่ได้ถนัด ถึงแม้ว่าจะมีพื้นฐานการวาดภาพ และการใช้โปรแกรมชนิดอื่นอยู่บ้าง แต่ก็ถือว่าเป็นการเรียนรู้สิ่งใหม่เช่นกัน โดยผู้จัดทำมองว่าเป็นโอกาสที่ดีที่จะได้ฝึกฝนเทคนิคในการออกแบบเพิ่มเติมจากที่เคยทำเป็นประจำ จึงทำการออกแบบเป็นไปได้ช้ากว่าปกติ

6.3 ข้อเสนอแนะ

6.3.1 เนื้อหาที่ได้ศึกษาในหลายหัวข้อมียละเอียดที่มากพอจะสามารถทำเป็นนิทรรศการจากโซนใดโซนหนึ่งภายในงานได้ โดยแตกเป็นหัวข้อที่เล็กลงมาได้ และยังสามารถส่งข้อความถึงผู้เข้าชมในเรื่องของการยอมรับความแตกต่างได้ ผู้จัดทำหวังว่าการออกแบบครั้งนี้จะช่วยให้อาจารย์ของชาวเวียดนามในจังหวัดสกลนครจะได้รับความสนใจมากขึ้น รวมถึงวัฒนธรรมอีกหลากหลายวัฒนธรรมที่มีอยู่ในประเทศไทยแต่ยังไม่ได้รับการนำเสนอออกมาให้ได้รับความสนใจ

6.3.2 การออกแบบนิทรรศการที่เกี่ยวกับความรู้ และข้อมูลเชิงประวัติศาสตร์นั้นนอกจากจะให้ข้อมูลที่ถูกต้อง และมีความสวยงามเมื่อเข้าชมแล้ว การออกแบบสื่อกิจกรรมใส่เข้าไปในนิทรรศการจะช่วยให้เกิดความรู้สึกร่วม และให้ความเพลิดเพลินไปกับเนื้อหางานได้มากขึ้น ในการต่อยอดนิทรรศการภายในหัวข้อวัฒนธรรมร่วมระหว่างความเป็นไทย และเวียดนามนี้ผู้จัดทำหวังว่าในอนาคตจะมีการให้เวลากับการออกแบบสื่อกิจกรรมเข้าไปมากขึ้นภายในงานชิ้นนี้

บรรณานุกรม

- ณรงค์ศักดิ์ คุบุญญอารักษ์, พิสิษฐ์ บุญไชย, ไพบุลย์ บุญไชย. 2018. *บทบาทของชาวไทยเชื้อสายเวียดนามที่มีต่อการเปลี่ยนแปลง ด้านเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม*. นครพนม : วารสารมหาวิทยาลัยนครพนม, 2018.
- ทัศนพงศ์ สมศรี. 2022. ตามรอยผืนพยับไฟในไทย สู่การตั้งถิ่นฐานในสกลนคร และประเพณีแห่ดาวของชาวคริสต์ท่าแร่. *Silpa-Mag.com*. [Online] December 23, 2022. [Cited: November 10, 2023.] https://www.silpa-mag.com/history/article_85559.
- ปาณิส โพธิ์ศรีวังชัย. 2021. การอพยพครั้งสุดท้าย บาดแผลสงคราม-มรดกเวียดนามในอุดรธา . *The 101 .World*. [Online] 2021. [Cited: February 10, 2024.] <https://www.the101.world/viet-kieu-in-udon-thani-documentary/>.
- พัทธนัย กิจชัยนุกูล. 2022. เห็นดาวทอง. *The Cloud*. [Online] December 24, 2022. [Cited: January 15, 2024.] <https://readthecloud.co/tharae-christmas-festival/>.
- เฟื่องฟ้า ลัษมณี. 2013. *การผสมกลมกลืนทางสังคม และวัฒนธรรมของชาวไทยเชื้อสายเวียดนามในจังหวัดสกลนคร*. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่. สำนักหอสมุด, 2013.
- วีรภัทร ผิวม่วง. 2021. จากผู้พลัดถิ่น สู่ “ญวนอพยพ”: ชีวิตของชาวเวียดนามในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนของประเทศไทย ค.ศ. 1945 – 1976. s.l. : Chulalongkorn University, 2021.
- วีรภัทร ผิวม่วง, ธิบัติ บัวคำศรี. 2023. *บทใหม่โรงก่อนเหตุการณ์ 6 ตุลา 1976: การประท้วงขับไล่ชาวเวียดนามอพยพในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน*. อุบลราชธานี : วารสารศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี, 2023.
- อริสา สายศรีโกศล, สมรักษ์ ชัยสิงห์กานานนท์. 2021. *การผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรมของชาวไทยเชื้อสายเวียดนาม อำเภอมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี*. กรุงเทพฯ : สำนักวิชาศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์, 2021.
- Tran Thi Tan, Ajirapa Pienkhuntod. 2021. *Acculturation of Vietnamese immigrants in Northeastern Thailand: An Analysis of Multiple Determining Factors*. s.l. : College of Local Administration, Khon Kaen University, 2021.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

Pham Thanh Hai, Rattana Chanthao. 2016. *Language Competence and Choice of Vietnamese-Thais in Thailand*. Khon Kaen : Faculty of Humanities and Social Sciences, Khon Kaen University, 2016.

Phan Thi Hong Xuan. 2016. *บทบาทและสถานะของชุมชนชาวเวียดนามในประเทศไทย: กรณีศึกษาชุมชนชาวเวียดนามในจังหวัดอุดรธานี*. Ho Chi Minh : Faculty of Anthropology, the University of Social Sciences and Humanities, Vietnam National University-Ho Chi Minh City, 2016.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ - ชื่อสกุล นายจอมพล คุณธรรมสกุล

วัน เดือน ปี เกิด 22 ตุลาคม พ.ศ. 2544

ที่อยู่ปัจจุบัน 73 หมู่ 1 หมู่บ้านดิลก ถนนสกลทวาปี ตำบลธาตุมุขเมือง อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร 47000

การติดต่อ Email Chomphonkhun@gmail.com
เบอร์โทรศัพท์ 08-2163-2602

ประวัติการศึกษา

พ.ศ.2553 (ปีการศึกษา 2552) ประถมศึกษา โรงเรียนอนุบาลสกลนคร

พ.ศ.2560 (ปีการศึกษา 2559) มัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสกลราชวิทยานุกูล

พ.ศ.2563 (ปีการศึกษา 2562) มัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสกลราชวิทยานุกูล

พ.ศ.2567 (ปีการศึกษา 2566) สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้